

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN RICHARD DE LA TOUR
16 päivänä helmikuuta 2023¹

Asia C-663/21

**Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl,
muuna osapuolena**

AA

(Ennakkoratkaisupyyntö – Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta))

ja

Asia C-8/22

XXX

vastaan

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

(Ennakkoratkaisupyyntö – Conseil d'État (ylin hallintotuomioistuin, Belgia))

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Turvapaikkapolitiikka –
Direktiivi 2011/95/EU – Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman myöntämisedellytykset –
14 artiklan 4 kohdan b alakohta – Pakolaisaseman peruuttaminen – Kolmannen maan
kansalainen, joka on tehnyt erityisen törkeän rikoksen – Vaara yhteiskunnalle –
Oikeasuhteisuuden arvioiminen – Todistustaakka – Direktiivi 2008/115/EY –
Laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttaminen –
Maastapoistamisen lykkääminen – Maastapoistamisen pitäminen kiellettynä palauttamiskiellon
periaatteen vuoksi – Palauttamispäätöstä ei voida tehdä

I Johdanto

1. Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU² 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädetään pakolaisaseman lakkaamisesta (11 artikla) ja poissulkemista (12 artikla)

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

² EUVL 2011, L 337, s. 9. Direktiivillä laadittiin uudelleen kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/83/EY (EUVL 2004, L 304, s. 12 ja oikaisut EUVL 2005, L 204, s. 24 ja EUVL 2011, L 278, s. 13).

koskevien sääntöjen lisäksi, että jäsenvaltiot voivat peruuttaa pakolaisaseman tai olla myöntämättä pakolaisasemaa henkilölle, joka on vaaraksi niiden turvallisuudelle tai yhteiskunnalle.

2. Tätä mahdollisuutta, josta on säädetty, koska jäsenvaltiot toivoivat mahdollisuutta toteuttaa toimenpiteitä sellaisten pakolaisten suhteen, jotka ovat vaaraksi niiden turvallisuudelle tai yhteiskunnalle mutta joita ei voida palauttaa, on arvosteltu siitä, että se ei vastaa pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen,³ sellaisena kuin se on täydennettynä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla⁴ (jäljempänä Geneven yleissopimus), 1 artiklan C–F kohdassa määrättyjä poissulkemis- ja lakkaamisperusteita.

3. Unionin tuomioistuin antoi 14.5.2019 tuomion M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen),⁵ jossa se ei kuitenkaan löytänyt mitään seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan pätevyyteen SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 18 artiklan perusteella. Tämä unionin tuomioistuimen ratkaisu perustui muun muassa siihen, että unionin tuomioistuimen mukaan direktiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohtaa on tulkittava siten, että tällä direktiivillä käyttöön otetun järjestelmän yhteydessä pakolaisaseman peruuttaminen tai sen myöntämättä jättäminen ei vaikuta niin, että asianomainen kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, joka täyttää tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin III luvun säännösten kanssa, vahvistetut edellytykset, ei enää ole pakolainen mainitun 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettulla tavalla.⁶

4. Jatkona tuomiolle M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) nyt käsiteltävissä ennakkoratkaisupyynnöissä pyydetään unionin tuomioistuinta selvittämään, millaisin edellytyksin jäsenvaltiot voivat päättää peruuttaa pakolaisaseman.

5. Tarkemmin sanottuna käsiteltävät ennakkoratkaisupyynnöt koskevat direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan ja jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY⁷ 5, 6, 8 ja 9 artiklan tulkintaa.

6. Asiassa C-663/21 ennakkoratkaisupyynnö on esitetty oikeudenkäynnissä, jonka asianosaisia ovat kolmannen maan kansalainen AA ja Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (liittovaltion ulkomaalais- ja turvapaikkavirasto, Itävalta; jäljempänä BFA) ja jossa on kyse BFA:n päätöksestä, jolla peruutetaan AA:n pakolaisasema, ei myönnetä hänelle toissijaista suojeluasemaa tai oleskelulupaa huomioon otettavista syistä, tehdään hänestä palauttamispäätös, johon liittyy kielto oleskella valtion alueella, asetetaan määräaika vapaaehtoiselle maastapoistumiselle ja todetaan, ettei häntä voida poistaa maasta.

³ Yleissopimus allekirjoitettiin Genevessä 28.7.1951 (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, osa 189, s. 150, nro 2545 (1954)) ja se tuli voimaan 22.4.1954.

⁴ Pöytäkirja tehtiin New Yorkissa 31.1.1967 ja se tuli voimaan 4.10.1967. Ks. Jankú, L., "(In)Compatibility of Article 14 (4) and (6) of the Qualification Directive with the 1951 Refugee Convention", joka on puhe, jonka Jankú piti Nordic Asylum Law Seminar -tapahtumassa (29.–30.5.2017), ja joka on saatavilla osoitteessa: http://mhi.hi.is/sites/mhi.hi.is/files/nalsfiles/4/nals_paper_janku.pdf.

⁵ C-391/16, C-77/17 ja C-78/17, EU:C:2019:403, jäljempänä tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen).

⁶ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (97 kohta).

⁷ EUVL 2008, L 348, s. 98.

7. Asiassa C-8/22 ennakkoratkaisupyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa vastakkain ovat kolmannen maan kansalainen XXX ja Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (pakolaisia ja kansalaisuudettomia henkilöitä koskevasta asioista vastaava viranomaisena, Belgia; jäljempänä CGRA) ja jossa on kyse CGRA:n päätöksestä peruuttaa XXX:n pakolaisasema.

8. Verwaltungsgerichtshofin (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta; asia C-663/21) ja Conseil d'État'n (ylin hallintotuomioistuin, Belgia; asia C-8/22) esittämät kysymykset täydentävät toisiaan ja ne ovat osittain päällekkäisiä, minkä vuoksi tarkastelen niitä yhdessä tässä ratkaisuehdotuksessa. Näillä kysymyksillä unionin tuomioistuinta pyydetään erityisesti selventämään, millaisin edellytyksin pakolaisasema voidaan peruuttaa direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla.

9. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetään, että ”jäsenvaltiot voivat peruuttaa, lakkauttaa tai jättää uusimatta valtion elimen, hallinnollisen elimen, tuomioistuimen tai lainkäyttöelimen pakolaiselle myöntämän aseman, kun – – hän on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta”.

10. Tämä pakolaisaseman peruuttamisperuste perustuu suoraan Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan sanamuotoon, jossa määrätään, että pakolainen, ”joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta ja on yhteiskunnalle vaarallinen – – maassa[, jossa hän on,]” ei voi vedota palauttamiskiellon periaatteeseen. Samanlainen poikkeus palauttamiskiellon periaatteesta säädetään myös direktiivin 2011/95 21 artiklan 2 kohdassa.⁸

11. Esitän tässä ratkaisuehdotuksessa aluksi tulkinnan, jonka mukaan direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetään kahdesta kumulatiivisesta edellytyksestä, joiden täyttyessä jäsenvaltiot voivat peruuttaa pakolaisaseman. Tässä yhteydessä selvennän, miksi mielestäni se, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, on välttämätön muttei riittävä edellytys sille, että jäsenvaltio voi peruuttaa pakolaisaseman.

12. Tämän jälkeen esitän syyt, joiden vuoksi katson, että tuomitun on oltava todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa sillä hetkellä, kun hänestä tehdään pakolaisaseman peruuttamista koskeva päätös.

13. Selvennän lopuksi, että mielestäni pakolaisaseman peruuttamista koskevan päätöksen on oltava suhteellisuusperiaatteen mukainen ja siinä on laajemminkin kunnioitettava asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan perusoikeuskirjassa.

14. Asiassa C-663/21 tulee lisäksi esiin oma ongelmansa, joka koskee direktiivin 2008/115 tulkintaa. Asiassa esitetään kysymys lähinnä siitä, onko palauttamispäätös tehtävä, kun asianomaista kolmannen maan kansalaista ei voida palauttaa alkuperämaahansa. Viittaa unionin tuomioistuimen kaikkein tuoreimpaan oikeuskäytäntöön ja ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa tähän kysymykseen kieltävästi.

⁸ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (93 kohta).

II Pääasioiden tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

A *Asia C-663/21*

15. AA matkusti 10.12.2014 laittomasti Itävaltaan ja jätti samana päivänä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. BFA teki 22.12.2015 päätöksen, jolla AA:lle myönnettiin pakolaisasema.

16. AA tuomittiin 22.3.2018 vaarallisen uhkauksen, vahingonteon ja laittoman huumausaineiden hallussapidon sekä huumausainekaupan perusteella yhden vuoden ja kolmen kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen ja 180 päiväsakon suuruiseen sakkorangaistukseen. AA tuomittiin 14.1.2019 pahoinpitelystä ja vaarallisesta uhkauksesta kolmen kuukauden vankeusrangaistukseen. AA tuomittiin 11.3.2019 pahoinpitelyn yrityksestä ja vaarallisesta uhkauksesta kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen. Kaikki nämä vankeusrangaistukset määrättiin ehdollisina.

17. AA:lle määrättiin 13.8.2019 sakkorangaistus julkiseen valvontaelimeen kohdistuneen aggressiivisen käytöksen perusteella.

18. BFA teki 24.9.2019 päätöksen, jolla se peruutti AA:n pakolaisaseman ja päätti, että AA:lle ei myönnetä toissijaista suojeluasemaa tai oleskelulupaa huomioon otettavista syistä. BFA totesi myös, että AA:sta tehdään palauttamispäätös, jonka yhteydessä hänet määrätään maahantulokieltoon, ja että AA:n vapaaehtoiselle maastapoistumiselle asetetaan määräaika, vaikka samalla BFA totesi, ettei häntä voida poistaa maasta Syyriaan.

19. AA valitti BFA:n 24.9.2019 tekemästä päätöksestä Bundesverwaltungsgerichtiin (liittovaltion hallintotuomioistuin, Itävalta). Sitten AA ilmoitti peruuttavansa valituksen siltä osin kuin se koski kyseisen päätöksen sitä kohtaa, jolla hänen maastapoistamisensa todettiin kielletyksi.

20. AA tuomittiin 16.6.2020 ja 8.10.2020 neljän ja viiden kuukauden vankeusrangaistuksiin, mutta hänelle aiemmin määrättyjä ehdollisia vankeusrangaistuksia ei määrätty täytäntöönpantaviksi.

21. Bundesverwaltungsgericht antoi 28.5.2021 tuomion, jolla se kumosi BFA:n 24.9.2019 tekemän päätöksen. Bundesverwaltungsgericht totesi, että neljän edellytyksen on täyttyvä, jotta pakolaisasema voidaan peruuttaa: pakolaisen on pitänyt tehdä erityisen törkeä rikos, hänet on oltava tuomittu tästä rikoksesta lainvoimaisella tuomiolla, hänen on oltava yhteiskunnalle vaarallinen ja hänen oleskelunsa päättämiseen liittyvän yleisen edun on oltava painavampi kuin pakolaisen intressi siihen, että turvapaikkavaltio jatkaa hänen suojeluaan.

22. Bundesverwaltungsgericht totesi, että AA:n osalta täytyivät kolme ensimmäistä edellytystä, mutta se katsoi neljännen edellytyksen osalta, että asiassa oli vertailtava Itävallan tasavallan ja AA:n intressejä ja että tässä yhteydessä oli otettava huomioon niiden toimenpiteiden laajuus ja luonne, joita häneen voidaan kohdistaa, jos kansainvälinen suojelu peruutetaan. Koska AA:n palauttaminen alkuperämaahan merkitsisi, että häneen kohdistuisi kidutuksen tai kuoleman vaara, Bundesverwaltungsgericht katsoi, että AA:n intressit olivat painavampia kuin Itävallan tasavallan intressit ja että hänen pakolaisasemaansa ei voida peruuttaa.

23. BFA teki tästä päätöksestä Revision-valituksen Verwaltungsgerichtshofiin.

24. BFA väittää valituksessaan, että Verwaltungsgerichtshofin oikeuskäytäntö, jossa vahvistetaan edellä mainittu neljäs edellytys, on annettu oikeudellisessa tilanteessa, jota ei voida rinnastaa voimassa olevaan oikeudelliseen tilanteeseen. Maastapoistaminen alkuperämaahan ei nimittäin

enää ole sallittua, jos on vaara siitä, että maasta poistettavalle henkilölle aiheutuu seurauksia, jotka merkitsevät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen⁹ 2 tai 3 artiklan rikkomista. Näin ollen BFA:n mukaan Bundesverwaltungsgerichtin suorittama asiaan liittyvien intressien vertailu ei ole tarpeen, koska asianomaista henkilöä suojataan maastapoistamiselta päätöksellä, jossa todetaan, että häntä ei voida palauttaa. BFA:n mukaan tällainen intressivertailu voi lisäksi heikentää unionin oikeudessa Geneven yleissopimuksen mukaisesti säädetyn suojelujärjestelmän uskottavuutta.

25. Edellä mainittujen BFA:n väitteiden perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan soveltamisen yhteydessä suoritettava asiaan liittyvien intressien vertailu, kun tätä ennen on todettu, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta ja että hän on yhteiskunnalle vaarallinen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa BFA:n siinä esittämiin väitteisiin ja toteaa erityisesti,¹⁰ että intressivertailusta voitaisiin luopua sillä perusteella, että mainitun direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tarkoituksena on mahdollistaa sellaisten henkilöiden pakolaisaseman peruuttaminen, jotka ovat osoittaneet, etteivät he enää ansaitse pakolaisasemaa, koska he ovat toistuvasti uusineet rikoksiaan ja koska he ovat siten yhteiskunnalle vaarallisia.

26. Kyseinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että on joka tapauksessa niin, että tarvetta ennaltaehkäistä sellaiseen henkilöön liittyvää vaaraa, joka on toistuvasti uusinnut rikoksia, ei voida ottaa huomioon perusteena peruuttamaan pakolaisasemaa, jos hänen maastapoistamisensa osoittautuu kielletyksi palauttamiskiellon perusteella.

27. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa oikeuskirjallisuuteen ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) huomautuksiin ja toteaa, että jäsenvaltioissa on erilaisia näkemyksiä siitä, onko jäsenvaltioiden suoritettava intressivertailua, jossa verrataan toisiinsa kyseisestä kolmannen maan kansalaisesta yhteiskunnalle aiheutuvaa vaaraa ja vaaroja, joille kyseinen kolmannen maan kansalainen altistuisi, jos hänet palautettaisiin alkuperämaahansa. Kyseinen tuomioistuin toteaa myös, että Itävallan oikeuskäytäntö vaikuttaa olevan tältä osin poikkeuksellista Euroopan unionin alueella ja että kyseisestä oikeuskäytännöstä voi seurata, että asianomaisen kolmannen maan kansalaisen pakolaisasemaa ei voida peruuttaa.

28. Kyseinen tuomioistuin toteaa myös, että Itävallan lainsäädännössä säädetään, että kun henkilön kansainvälinen suojeluasema on peruutettu, mutta hänen maastapoistamisensa alkuperämaahan on kiellettyä, hänestä on tehtävä palauttamispäätös, jonka yhteydessä tarvittaessa määrätään maahantulokiellosta. Tässä tilanteessa kyseisen kolmannen maan kansalaisen oleskelua Itävallassa siedetään niin kauan kuin maastapoistaminen ei ole mahdollista, mutta oleskelua ei pidetä laillisena.

29. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tällaisen käytännön voidaan katsoa olevan ristiriidassa direktiivin 2008/115 kanssa, koska siitä seuraa muun muassa, että henkilöstä tehdään palauttamispäätös, joka jää toistaiseksi ilman tehokasta vaikutusta, koska kyseisen kolmannen maan kansalaisen maastapoistamisen katsotaan olevan kiellettyä, kunnes

⁹ Yleissopimus allekirjoitettiin Roomassa 4.11.1950.

¹⁰ BFA viittaa muun muassa 9.11.2010 annettuun tuomioon B ja D (C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661). Kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin katsoi yhtäältä, että pakolaisaseman myöntämättä jättäminen direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdan b tai c alakohdan perusteella ei edellytä sitä, että kyseisestä henkilöstä aiheutuu edelleen vaaraa vastaanottavalle jäsenvaltiolle (105 kohta), ja toisaalta, että pakolaisaseman myöntämättä jättäminen kyseisen säännöksen perusteella ei edellytä päätöksen oikeasuhteisuuden arvioimista yksittäistapauksittain (111 kohta).

mahdollisesti tehdään toisenlainen päätös, jolla maastapoistaminen todetaan sallituksi. Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii muun muassa, miten on tulkittava 3.6.2021 annettua tuomiota Westerwaldkreis.¹¹

30. Tässä tilanteessa Verwaltungsgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko sen arvioimiseksi, saadaanko turvapaikkaan oikeutetun asema, jonka toimivaltainen viranomaisena on aikaisemmin myöntänyt pakolaiselle, peruuttaa – – direktiivin 2011/95 – – 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa mainitulla perusteella, suoritettava etujen punninta itsenäisenä kriteerinä sellaisessa muodossa, että peruuttamisen edellytyksenä on, että palauttamiseen liittyvien yleisten etujen on oltava painavampia kuin pakolaisen sitä koskeva etu, että turvapaikkavaltion antama suojelu säilyy, jolloin rikoksen moitittavuutta ja mahdollista vaaraa yhteiskunnalle on verrattava ulkomaalaisen etuun, joka koskee suojelua, mukaan lukien häntä uhkaavien toimenpiteiden laajuus ja luonne?
- 2) Ovatko – – direktiivin 2008/115 säännökset, erityisesti 5, 6, 8 ja 9 artikla, esteenä kansallisen oikeuden tilanteelle, jonka mukaan sellaisen kolmannen valtion kansalaisen osalta, jonka aikaisempi pakolaisen oleskeluoikeus on evätty peruuttamalla turvapaikkaan oikeutetun asema, on tehtävä palauttamispäätös silloinkin, kun jo palauttamispäätöksen tekoajankohtana on selvää, että maastapoistaminen ei ole toistaiseksi sallittu palauttamiskiellon vuoksi, ja se myös todetaan lainvoimaisella tavalla?”

31. Itävallan, Belgian, Tšekin, Saksan ja Alankomaiden hallitukset sekä Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia.

B Asia C-8/22

32. CGRA teki 23.2.2007 päätöksen, jolla XXX:lle myönnettiin pakolaisasema.

33. Cour d’assises de Bruxelles (Brysselin rikostuomioistuin, Belgia) tuomitsi 20.12.2010 XXX:n 25 vuoden vankeusrangaistukseen.¹²

34. CGRA teki 4.5.2016 päätöksen, jolla XXX:n pakolaisasema peruutettiin.

35. XXX nosti tästä päätöksestä kanteen Conseil du contentieux des étrangersissa (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia).

36. Conseil du contentieux des étrangers antoi 26.8.2019 tuomion, jolla se hylkäsi XXX:n kanteen, koska se katsoi, että XXX oli yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet oli tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Näin ollen CGRA:n ei tarvinnut osoittaa, että XXX on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen. On pikemminkin XXX:n asiana osoittaa, ettei hän ole enää yhteiskunnalle vaarallinen.

37. XXX teki 26.9.2019 mainitusta tuomiosta kassaatiovalituksen Conseil d’État’han.

¹¹ C-546/19, EU:C:2021:432.

¹² Vaikka ennakkoratkaisupyynnössä esitetään vain vähän yksityiskohtia pääasian tosiseikkojen osalta, Belgian hallitus toteaa, että XXX on tuomittu lähinnä ryöstöstä ja taposta.

38. Kassaatiovalituksensa tueksi XXX väittää lähinnä, että CGRA:n on osoitettava, että hän on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen, ja että on suoritettava oikeasuhteisuuden arviointi sen ratkaisemiseksi, voidaanko XXX:n pakolaisasema peruuttaa hänestä aiheutuvan vaaran perusteella.

39. Tässä tilanteessa Conseil d'État on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko – – direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että sen mukaan vaara yhteiskunnalle on toteen näytetty jo pelkästään sen perusteella, että pakolaisaseman saanut henkilö on lainvoimaisesti tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, vai onko sitä tulkittava siten, että sen mukaan pelkkä langettava lainvoimainen tuomio erityisen törkeästä rikoksesta ei riitä osoittamaan yhteiskunnalle aiheutuvan vaaran olemassaoloa?
- 2) Jos pelkkä langettava lainvoimainen tuomio erityisen törkeästä rikoksesta ei riitä osoittamaan yhteiskunnalle aiheutuvan vaaran olemassaoloa, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että sen mukaan jäsenvaltion on osoitettava, että valittaja on langettavan tuomionsa jälkeenkin edelleen yhteiskunnalle vaarallinen? Onko jäsenvaltion näytettävä toteen, että tämä vaara on todellinen ja välitön, vai onko potentiaalisen vaaran olemassaolo riittävä? Onko kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa, tarkasteltuna yksin tai yhdessä suhteellisuusperiaatteen kanssa, tulkittava siten, että sen mukaan pakolaisasema saadaan peruuttaa vain, jos tällainen peruuttaminen on oikeasuhteinen ja jos vaara, jota pakolaisaseman saanut henkilö merkitsee, on kyseisen peruuttamisen oikeuttamisen kannalta riittävän vakava?
- 3) Jos jäsenvaltion ei tarvitse osoittaa, että valittaja on langettavan tuomionsa jälkeenkin edelleen yhteiskunnalle vaarallinen ja että tämä vaara on todellinen, välitön ja riittävän vakava pakolaisaseman peruuttamisen oikeuttamiseksi, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että sen mukaan vaara yhteiskunnalle on toteen näytetty lähtökohtaisesti sen perusteella, että pakolaisaseman saanut henkilö on lainvoimaisesti tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, mutta tämä voi osoittaa, että hän ei merkitse tai ei enää merkitse tällaista vaaraa?”

40. XXX, Belgian ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia.

41. Molempien asioiden yhteisessä istunnossa, joka pidettiin 10.11.2022, XXX, Belgian ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio esittivät suullisia huomautuksia ja vastasivat unionin tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin, jotka oli esitetty suullista vastausta varten.

III Asian tarkastelu

A Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tulkinta

42. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tulkinnan osalta nyt käsiteltävissä asioissa on keskusteltu useista kysymyksistä.

43. Onko ensinnäkin katsottava, että kyseisessä säännöksessä säädetään kahdesta kumulatiivisesta edellytyksestä, joiden täyttyessä jäsenvaltiot voivat peruuttaa pakolaisaseman, eli yhtäältä siitä edellytyksestä, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta siitä edellytyksestä, että on osoitettava, että tuomittu on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa?

44. Toiseksi – jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi – on kysyttävä, millaisesta henkilön vaarallisuudesta yhteiskunnalle on oltava kyse. Edellytetäänkö erityisesti, että jäsenvaltio osoittaa, että kyseinen kolmannen maan kansalainen on tuomionsa jälkeenkin edelleen yhteiskunnalle vaarallinen? Lisäksi on kysyttävä, onko edellytettävä analogisesti sen kanssa, mitä unionin tuomioistuin on katsonut muiden unionin oikeussääntöjen osalta, että henkilö on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen.

45. Kolmanneksi on kysyttävä, sovelletaanko jäsenvaltion päätökseen peruuttaa pakolaisasema direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla vaatimusta siitä, että päätöksen on oltava oikeasuhteinen. Jos kyllä, mitä seikkoja on vertailtava toisiinsa? Onko erityisesti niin, että toimivaltaisen viranomaisen on vertailtava vastaanottavan jäsenvaltion intressiä suojella yhteiskuntaansa ja kyseisen kolmannen maan kansalaisen intressiä saada edelleenkin suojaa kyseisessä jäsenvaltiossa?

46. Ennen kuin tarkastelen näitä eri kysymyksiä, esitän muutaman alustavan huomautuksen edellytyksestä, joka koskee sitä, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta.

1. Alustavat huomautukset edellytyksestä, joka koskee sitä, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta

47. Huomautan, ettei yksikään ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten esittämistä kysymyksistä koske sitä, mitä tarkoitetaan edellytyksellä siitä, että kyseinen kolmannen maan kansalainen on ”lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta”. Raad van State (ylin hallintotuomioistuin, Alankomaat) on sen sijaan suoraan esittänyt tämän kysymyksen unionin tuomioistuimessa parhaillaan vireillä olevassa asiassa Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (C-402/22). Koska kyseinen asia tarjoaa asianmukaiset puitteet kyseisen edellytyksen hahmottamiseksi,¹³ esitän tässä ainoastaan seuraavat huomautukset, jotka perustuvat kontrastiin nyt käsiteltävissä asioissa annettujen rikostuomioiden välillä.

48. Siten asiassa C-663/21 on kyse kolmannen maan kansalaisesta, jonka pakolaisasema on peruutettu sen jälkeen, kun hänet oli tuomittu eri rikoksista useisiin ehdollisiin vankeusrangaistuksiin. Asiassa C-8/22 on puolestaan kyse kolmannen maan kansalaisesta, jonka pakolaisasema on peruutettu sen jälkeen, kun hänet on tuomittu 25 vuoden vankeusrangaistukseen eri rikoksista, mukaan lukien taposta.

49. Intuiitiivisesti ja ottamatta enemmän kantaa siihen, mitä tarkoitetaan ilmaisulla ”tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta”, minusta näyttää siltä, että kyseisen ilmaisun soveltamisalaan kuuluu se, että henkilö on tuomittu asiassa C-8/22 tarkoitetun kaltaiseen pitkään

¹³ Mainitussa asiassa on ratkaistava muun muassa, onko vaatimuksilla ja muuttujilla, jotka on otettava huomioon, jotta voidaan katsoa, että henkilö on tehnyt direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun törkeän rikoksen, merkitystä myös, kun ratkaistaan, onko henkilö tehnyt kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitetun erityisen törkeän rikoksen. Direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohdan tulkinnasta ks. tuomio 13.9.2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713).

vankeusrangaistukseen kyseisessä asiassa tarkoitettuna rikoksesta, tai ainakin siltä, että tällaisesta rikoksesta tuomittu pitkä vankeusrangaistus ei jää selvästi sen soveltamisalan ulkopuolelle.

50. Asiassa C-663/21 on sen sijaan syytä pohtia, täyttyykö direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetty edellytys, kun pakolainen on tuomittu useaan ehdolliseen vankeusrangaistukseen rikoksista, joista yhtäkään ei erikseen arvioituna voida pitää erityisen törkeänä rikoksena. Tästä syystä tulee esiin erityisesti kysymys siitä, voidaanko kyseisessä säännöksessä säädetyn edellytyksen rikoksen erityisestä törkeydestä katsoa täyttyvän sillä perusteella, että useita rikoksia arvioidaan kumulatiivisesti.

51. En ota tässä kantaa näihin kysymyksiin, joista ei ole käyty keskustelua nyt käsiteltävissä asioissa, vaan pyydän vain ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuimia kiinnittämään huomiota siihen, että kun ne tekevät päätelmänsä unionin tuomioistuimen vastauksista niiden esittämiin kysymyksiin, ne eivät voi sivuuttaa velvollisuuttaan tarkistaa ensin, onko asianomainen henkilö tuomittu direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna erityisen törkeästä rikoksesta vai ei. Kyse on nimittäin välttämättömästä edellytyksestä sille, että jäsenvaltiot voivat käyttää tässä säännöksessä säädettyä mahdollisuuttaan peruuttaa pakolaisasema.

52. Onko mainittu edellytys kuitenkin riittävä edellytys, jonka täytyessä jäsenvaltiot voivat käyttää mahdollisuuttaan peruuttaa pakolaisasema? Tähän kysymykseen vastaaminen edellyttää, että selvennetään, millainen yhteys direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan soveltamisalalla on sillä, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja hänen vaarallisuudellaan yhteiskunnalle, jotta voidaan päätellä, onko näissä ilmaisuissa kyse kahdesta kumulatiivisesta edellytyksestä vai ei.

2. Sen, että pakolainen on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, yhteys siihen, että häntä voidaan pitää yhteiskunnalle vaarallisena

53. Asiassa C-8/22 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä säädettyä pakolaisaseman peruuttamisperustetta voidaan soveltaa heti, kun todetaan, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ilman, että erillisen edellytyksen nojalla olisi tutkittava, voidaanko kyseistä henkilöä pitää vaarallisena oleskelujäsenvaltionsa yhteiskunnalle.

54. Vastauksen antamiseksi näihin kysymyksiin on ratkaistava, vallitseeko yhtäältä sen, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta sen, että hänen voidaan katsoa olevan yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, välillä automaattinen syy-yhteys siten, että kun ensimmäinen näistä seikoista on totta, merkitsee se välttämättä, että myös toinen niistä on totta, vai onko kyse kahdesta seikasta, joilla on tosin yhteys mutta jotka on molemmat näytettävä erikseen toteen.

55. Toisin sanoen: onko katsottava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetään pakolaisaseman peruuttamiselle yksi ainoa edellytys eli se, että vaara yhteiskunnalle aiheutuu jo pelkästään siitä, että pakolaisaseman saanut henkilö on lainvoimaisesti tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta? Vai onko katsottava, että tässä säännöksessä säädetään kaksi edellytystä pakolaisaseman peruuttamiselle siten, että sen lisäksi, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisesti erityisen törkeästä rikoksesta, edellytetään, että jäsenvaltio osoittaa, että hän on vaarallinen yhteiskunnalle kyseisessä jäsenvaltiossa?

56. Jäsenvaltioiden välillä vaikuttaa olevan näkemyseroja tältä osin. Osa jäsenvaltioista katsoo, että se, että asianomainen henkilö on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, on aina riittävä peruste katsoa, että hän on yhteiskunnalle vaarallinen. Toiset jäsenvaltiot katsovat, että asianomaisen henkilön vaarallisuus yhteiskunnalle on myös osoitettava erillisen edellytyksen nojalla.¹⁴

57. Katson komission tavoin, että vaikka se, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, on välttämätön edellytys pakolaisaseman peruuttamiselle direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla, kyse ei kuitenkaan ole riittävästä edellytyksestä.¹⁵ Tästä tulkinnasta seuraa, että on myös tutkittava ja ratkaistava, onko asianomainen henkilö vaarallinen oleskelujäsenvaltionsa yhteiskunnalle. Tässä säännöksessä säädetään siis kahdesta edellytyksestä, joilla on tosin yhteys mutta jotka ovat erillisiä ja joiden on täytyttävä kumulatiivisesti. Se, että pakolainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, on siis sekä edellytys sille, että hän on mainitussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen, että seikka, jolla on merkitystä arvioitaessa kyseisestä henkilöstä aiheutuvaa vaaraa. Se, että pakolainen on tuomittu tällaisesta rikoksesta, ei kuitenkaan ole ainoa seikka, joka on otettava huomioon tätä arvioitaessa, kuten esitän myöhemmin.

58. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan sanamuoto puoltaa mielestäni tällaista tulkintaa.

59. Huomautan tässä yhteydessä, että vaikka kyseisen säännöksen eri kieliversiot eroavat toisistaan,¹⁶ siinä ilmaistaan ajatus siitä, että sen lisäksi, että asianomainen henkilö on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, edellytetään, että osoitetaan, että rikoksen, josta hänet on tuomittu, ja hänen vaarallisuutensa välillä on yhteys. Asianomaisen henkilön on siis oltava vaarallinen sen rikoksen perusteella, jonka hän on tehnyt.¹⁷

60. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa edellytettyä vaarallisuutta yhteiskunnalle ei siis ole näytetty toteen, jos se perustuu väitteisiin, jotka koskevat asianomaisen henkilön sellaisia rikoksia tai yleistä käyttäytymistä, joiden tai jonka perusteella häntä ei ole tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta.

61. Vastaavasti kuin unionin tuomioistuin on todennut direktiivin 2004/83 21 artiklan 2 kohdassa säädetystä perusteesta, jonka sanamuoto on sama ja jonka nojalla pakolainen voidaan palauttaa, on katsottava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa asetetaan pakolaisaseman peruuttamiselle ankarat edellytykset, koska erityisesti ainoastaan pakolaisen, joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu ”erityisen törkeästä rikoksesta”, voidaan katsoa olevan ”yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa”.¹⁸ Nämä ankarat edellytykset ovat

¹⁴ Ks. mm. komission kertomus, jonka otsikko on ”Evaluation of the application of the recast Qualification Directive (2011/95/EU)”, 2019, s. 135 ja joka on saatavilla seuraavassa osoitteessa: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2019/feb/eu-ceas-qualification-directive-application-evaluation-1-19.pdf>.

¹⁵ Ks. vastaavasti Kraft, I., ”Article 14, Revocation of, ending of or refusal to renew refugee status”, teoksessa Hailbronner, K. ja Thym, D., *EU Immigration and Asylum Law: A Commentary*, toinen painos, C. H. Beck, München, 2016, s. 1225–1233 ja erityisesti s. 1231.

¹⁶ Ks. esimerkiksi säännöksen saksan, hollannin ja suomen kieliversiot, joiden mukaan pakolainen on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, ”koska” hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

¹⁷ Ks. mm. EASO, *Analyse juridique, Fin de la protection internationale: articles 11, 14, 16 et 19 de la Directive Qualification (2011/95/UE)*, 2018, s. 53, saatavilla osoitteessa: https://euaa.europa.eu/sites/default/files/ending-international-protection_fr.pdf.

¹⁸ Ks. tuomio 24.6.2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, 72 kohta; jäljempänä tuomio T.).

oikeasuhteisia niihin merkittäviin seurauksiin nähden, joita pakolaisaseman peruuttamisella on, eli siihen, että asianomaisella henkilöllä ei enää ole kaikkia tämän direktiivin VII luvussa esitettyjä oikeuksia ja etuja, koska ne liittyvät tähän asemaan.¹⁹

62. Se, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa mainittujen kahden seikan välillä on yhteys, ei kuitenkaan mielestäni tarkoita sitä, että aina, kun pakolainen tuomitaan erityisen törkeästä rikoksesta, olisi automaattisesti katsottava, että hän on yhteiskunnalle vaarallinen, sillä tällöin pakolaisen vaarallisuutta yhteiskunnalle ei tarvitsisi osoittaa.

63. Riippumatta säännöksen kieliversioista ja siitä, miten niissä on ilmaistu se, että sillä, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja sillä, että hän on yhteiskunnalle vaarallinen, on yhteys, katson nimittäin siksi, että kyseisen säännöksen sanamuodossa mainitaan nämä kaksi seikkaa, että unionin lainsäätäjät on säätänyt, että kahden kumulatiivisen edellytyksen on täytyttävä, jotta pakolaisasema voidaan peruuttaa. Jos sitä, että pakolainen on yhteiskunnalle vaarallinen, ei olisi pidettävä itsenäisenä edellytyksenä, unionin lainsäätäjät olisi loogisesti sallinut pakolaisaseman peruuttamisen jo pelkästään sillä perusteella, että pakolainen on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.²⁰

64. Unionin lainsäätäjät teki muuten näin, kun se säati esimerkiksi direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa pakolaisaseman poissulkemisperusteeksi sen, että henkilö on tehnyt ”törkeän muun kuin poliittisen rikoksen”, ja kyseisen direktiivin 17 artiklan 1 kohdan b alakohdassa toissijaisen suojeluaseman poissulkemisperusteeksi sen, että henkilö on tehnyt ”törkeän rikoksen”. Huomautan myös, että toissijaisen suojeluaseman poissulkemisperusteissa siitä, että on perusteltua syytä olettaa, että asianomainen henkilö on ”vaaraksi sen jäsenvaltion yhteiskunnalle tai turvallisuudelle, jossa hän on”, säädetään erillisenä ja itsenäisenä poissulkemisperusteena.

65. Edellä mainittuihin säännöksiin verrattuna päätelen direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tarkasta sanamuodosta, että pakolaisen ei voida katsoa olevan yhteiskunnalle vaarallinen automaattisesti ja aina, kun hänet on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, sillä muutoin kyseisessä säännöksessä säädettäisiin turhaan, että asianomaisen henkilön on oltava yhteiskunnalle vaarallinen.

66. Toisin kuin Belgian hallitus väittää, tulkinnasta, jonka mukaan mainitussa säännöksessä säädetään kahdesta kumulatiivisesta edellytyksestä, ei seuraa, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan a alakohdassa säädetty toinen pakolaisaseman peruuttamisperuste – jonka mukaan pakolaisasema voidaan peruuttaa, kun on perusteltua syytä olettaa, että pakolainen on ”on vaaraksi sen jäsenvaltion turvallisuudelle, jossa hän on” – menettäisi tehokkaan vaikutuksensa. Mielestäni tällä perusteella on nimittäin oma soveltamisalansa, koska se kattaa sekä jäsenvaltion sisäisen turvallisuuden että sen ulkoisen turvallisuuden. Näin ollen valtion

¹⁹ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (99 kohta). On erityisesti todettava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 tai 5 kohdan soveltamisesta seuraa erityisesti se, että asianomainen henkilö menettää oleskeluluvan, johon hänellä on tämän direktiivin 24 artiklan mukaan oikeus mainitussa direktiivissä tarkoitettuna pakolaisaseman perusteella (103 kohta). Näin ollen pakolaisen, jota koskee direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 tai 5 kohdan perusteella toteutettu toimenpide, voidaan katsoa olevan henkilö, joka ei oleskele laillisesti tai ei enää oleskele laillisesti asianomaisessa jäsenvaltiossa (104 kohta). On kuitenkin niin, että – kuten kyseisen direktiivin 14 artiklan 6 kohdassa nimenomaisesti säädetään – tällaisella henkilöllä on joukko Geneven yleissopimuksessa määrättyjä oikeuksia tai hän säilyttää nämä oikeudet, mikä vahvistaa sen, että hänet määritellään pakolaiseksi tai hänet määritellään edelleen pakolaiseksi Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettuun tavoin pakolaisaseman peruuttamisesta tai myöntämättä jättämisestä huolimatta (99 kohta).

²⁰ Kuten komissio on perustellusti todennut, sitä, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan sanamuodossa viitataan nimenomaisesti siihen, että pakolaisaseman saanut henkilö on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, ei pidä ymmärtää vain turhaksi lisäykseksi vaan edellytykseksi, jonka on myös täytyttävä.

elinten tai sen julkisten peruspalvelujen toimintaan tai väestön eloonjäämiseen kohdistuva uhka, ulkosuhteiden tai kansojen rauhanomaisen rinnakkaiselon vakavan häiriintymisen vaara tai sotilaallisiin etuihin kohdistuva uhka voivat vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen.²¹ Näin ymmärrettynä direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu vaara jäsenvaltion turvallisuudelle eroaa kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettua pakolaisen vaarallisuudesta yhteiskunnalle kyseisessä jäsenvaltiossa, ja viimeksi mainittu liittyy enemmänkin jäsenvaltion yleisen järjestyksen säilyttämiseen.²²

67. Tulkintaa, jonka mukaan se, että toimivaltainen viranomainen voi peruuttaa pakolaisaseman kyseisen säännöksen nojalla, edellyttää, että kyseinen viranomainen ottaa huomioon muitakin seikkoja kuin vain annetun rikostuomion, tukee mielestäni se, että kyseistä säännöstä on tulkittava suppeasti, kun otetaan huomioon direktiivin 2011/95 tavoite.

68. Kuten direktiivin johdanto-osan 12 perustelukappaleessa nimittäin todetaan, kyseisen direktiivin tavoitteena on yhtäältä varmistaa se, että jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua todella tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen, ja toisaalta se, että nämä henkilöt saavat vähimmäistason mukaiset edut kaikissa jäsenvaltioissa.

69. Pakolaisasema on myönnettävä henkilölle, joka täyttää unionin oikeudessa vahvistetut vähimmäisvaatimukset. Siten direktiivin 2011/95 13 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on myönnettävä pakolaisasema sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, joka kyseisen direktiivin II ja III luvun mukaisesti täyttää pakolaisaseman myöntämisen edellytykset.

70. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetään pakolaisaseman peruuttamisperuste, joka muodostaa poikkeuksen kyseisen direktiivin 13 artiklassa säädetystä pääsäännöstä ja jolla rajoitetaan kyseisen direktiivin VII luvussa säädettyjä oikeuksia ja etuja. Kyseistä peruuttamisperustetta on siis mielestäni tulkittava suppeasti, mikä tarkoittaa, että sitä voidaan soveltaa vain, jos toimivaltainen viranomainen osoittaa yhtäältä, että asianomainen kolmannen maan kansalainen on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta, että hän on yhteiskunnalle vaarallinen oleskelujäsenvaltiossaan.

71. Tällainen tulkinta on mielestäni myös johdonmukainen, kun otetaan huomioon se, miten on tulkittu Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohtaa, jossa määrätään muun muassa, että pakolainen, ”joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta ja on yhteiskunnalle vaarallinen – – maassa[, jossa hän on,]” ei voi vedota palauttamiskiellon periaatteeseen. Huomautan tässä yhteydessä, että vaikka tällä määräyksellä on eri kohde, koska

²¹ Ks. analogisesti direktiivin 2004/83 24 artiklan 1 kohdasta tuomio T. (78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Minusta on myös otettava huomioon se, miten on tulkittu Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdassa käytettyä ilmaisua ”yhteiskunnalle vaarallinen – – maassa”, jossa pakolainen on. Kyseisestä määräyksestä on nimittäin otettu mallia sekä direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan sanamuodossa että kyseisen direktiivin 21 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodossa. Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön (jäljempänä HCR) kansainvälisen suojelun osaston vuonna 1997 julkaisemien kyseistä yleissopimusta koskevien huomautusten (saatavilla osoitteessa <https://www.unhcr.org/3d4ab5fb9.pdf>) mukaan ”kansallisen turvallisuuden tai maan turvallisuuden käsitteisiin viitataan, kun on kyse melko vakavista teoista, jotka merkitsevät välitöntä tai välillistä vaaraa valtion perustuslaille (hallitukselle), alueelliselle koskemattomuudelle, itsenäisyydelle tai rauhalle sen ulkosuhteissa” (vapaa käännös) (s. 140).

²² Tässäkin yhteydessä Geneven yleissopimuksen tulkinnasta voi olla apua sen ymmärtämiseksi paremmin, mitä tarkoitetaan direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa tarkoitettua käsitteellä ”yhteiskunnalle vaarallinen” kyseisessä jäsenvaltiossa. Tältä osin totean, että edellisessä alaviitteessä mainituissa huomautuksissa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdassa käytetty vastaava ilmaisu ”yhteiskunnalle vaarallinen” maassa, jossa pakolainen on, määritellään seuraavasti: ”[ilmaisulla tarkoitetaan] vaarallisuutta maan väestön rauhanomaiselle elämälle sen eri merkityksissä. Siten henkilöä pidetään yhteiskunnalle vaarallisena, jos hän sabotoi viestintävälineitä, räjäyttää tai syyttää tuleen asuintaloja tai muita rakennuksia, hyökkää rauhanomaisten kansalaisten kimppeun tai pahoinpitelee heitä, tekee murtovarkauksia, ryöstöjä tai ihmisryöstöjä jne., eli lyhyesti, jos hän häiritsee tai tekee siviilielämästä epävakaa, ja erityisesti, jos hän tekee näin suurella skaalalla, jolloin henkilöä pidetään todellisena vaarana yhteiskunnalle” (vapaa käännös) (s. 143).

siinä määrätään poikkeuksista palauttamiskiellon periaatteeseen, on selvää, että unionin lainsäätäjät on käyttänyt kyseistä määräystä lähteenään, kun se on säätänyt pakolaisaseman peruuttamisperusteista direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdassa. Mielestäni on siis asianmukaista ottaa huomioon se, miten Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohtaa on tulkittava, sillä Geneven yleissopimus on – kuten direktiivin 2011/95 johdanto-osan 4, 23 ja 24 perustelukappaleesta ilmenee – pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi.²³

72. Katson yleisemmin, että koska direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitettut tilanteet, joissa jäsenvaltiot voivat peruuttaa pakolaisaseman tai olla myöntämättä sitä, vastaavat olennaisilta osin niitä tilanteita, joissa jäsenvaltiot voivat palauttaa pakolaisen mainitun direktiivin 21 artiklan 2 kohdan ja Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan nojalla, näissä säännöksissä mainittuja perusteita on tulkittava samalla tavalla.

73. Se, että Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan osalta on ilmeisesti useimmiten tulkittu, että siinä edellytetään kahden edellytyksen täyttymistä eli yhtäältä sitä, että pakolainen on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta sitä, että hän on yhteiskunnalle vaarallinen maassa, jossa hän on,²⁴ vahvistaa käsitystäni, jonka mukaan sekä direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa että kyseisen direktiivin 21 artiklan 2 kohdassa säädetyissä perusteissa, joiden sanamuoto vastaa mainitun määräyksen sanamuotoa, edellytetään niin ikään kyseisten kahden kumulatiivisen edellytyksen täyttymistä.

74. Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on mielestäni tulkittava siten, että jäsenvaltio voi soveltaa kyseisessä säännöksessä säädettyä pakolaisaseman peruuttamisperustetta vain, jos se osoittaa yhtäältä, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta, että kyseinen henkilö on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa.

75. Seuraavaksi on selvennettävä, millaisesta henkilön vaarallisuudesta yhteiskunnalle on oltava kyse.

3. Kysymys siitä, miten henkilön on oltava vaarallinen yhteiskunnalle

76. Asiassa C-8/22 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustele toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että tähän säännökseen perustuva pakolaisaseman peruuttaminen edellyttää, että asianomainen henkilö on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa.

²³ Ks. mm. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (81 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Siitä, että direktiivin 2011/95 säännöksiä on tulkittava niin, että Geneven yleissopimusta noudatetaan, ks. myös tuomio 13.9.2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

²⁴ Ks. ”The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr Paul Weis”, s. 246, saatavilla osoitteessa:
<https://www.unhcr.org/protection/travaux/4ca34be29/refugee-convention-1951-travaux-preparatoires-analysed-commentary-dr-paul.html>.

77. Tiedustellessaan unionin tuomioistuimelta, edellytetäänkö kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa, että pakolainen on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen, kyseinen tuomioistuin pohtii, onko mainitun säännöksen soveltamisalalla sovellettava vaatimuksia, jotka unionin tuomioistuin on vahvistanut yleiseen järjestykseen kohdistuvaa vaaraa koskevassa oikeuskäytännössään.

78. Kyse on erityisesti unionin kansalaisten vapaata liikkuvuutta koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jossa on vahvistettu sääntö, jonka mukaan on niin, että kun unionin kansalainen on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, hänen voidaan katsoa olevan vaara yleiselle järjestykselle vain, jos kyseisen henkilön oma käyttäytyminen muodostaa todellisen, välittömän ja riittävän vakavan vaaran, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan olennaiseen etuun,²⁵ mikä on sääntö, joka on sittemmin otettu myös unionin johdettuun oikeuteen.²⁶ Sääntöä on sovellettu myös kolmansien maiden kansalaisiin, jotka eivät ole unionin kansalaisten perheenjäseniä. Siten sääntöä on sovellettu useaan otteeseen: henkilöihin, joilla on oikeuksia assosiaatiosopimusten nojalla,²⁷ sittemmin tietynasteisesti pitkään oleskelleisiin kolmannen maan kansalaisiin²⁸ ja perusteena hyväksyä se, että henkilölle ei ole myönnettävä aikaa vapaaehtoista poistumista varten palauttamismenettelyssä,²⁹ samoin kuin perusteena katsoa, että pakolaiselle myönnetty oleskelulupa voidaan peruuttaa,³⁰ että turvapaikanhakija voidaan ottaa säilöön³¹ tai että palauttamispäätöksen yhteydessä voidaan määrätä maahantulokiellosta³² sekä oikeutuksena sille, että säilöönotto maastapoistamista varten toteutetaan vankilassa.³³

79. Sitä vastoin yhteiskunnan perustavanlaatuihin etuihin vaikuttavaa todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa vaaraa koskeva sääntö on sivuutettu muissa yhteyksissä, muun muassa opiskelijaviisumien epäämisen yhteydessä.³⁴

80. Oikeuskäytännössä on siten katsottu, että kaikkia unionin lainsäätäjän viittauksia yleisen järjestyksen vaarantumisen käsitteeseen ei pidä ymmärtää välttämättä siten, että niissä viitataan yksinomaan omaan käyttäytymiseen, joka muodostaa asianomaisen jäsenvaltion yhteiskunnan

²⁵ Ks. erityisesti tuomio 27.10.1977, Bouchereau (30/77, EU:C:1977:172, 28 ja 35 kohta) ja tuomio 19.1.1999, Calfa (C-348/96, EU:C:1999:6, 24 ja 25 kohta).

²⁶ Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77) 27 artiklan 2 kohta.

²⁷ Ks. mm. tuomio 10.2.2000, Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, 57 ja 58 kohta); tuomio 20.11.2001, Jany ym. (C-268/99, EU:C:2001:616, 59 kohta) ja tuomio 8.12.2011, Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809, 82 kohta).

²⁸ Ks. tuomio 7.12.2017, López Pastuzano (C-636/16, EU:C:2017:949, 25–28 kohta).

²⁹ Ks. tuomio 11.6.2015, Zh. ja O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 60 kohta).

³⁰ Ks. tuomio T. (79 kohta).

³¹ Ks. tuomio 15.2.2016, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 67 kohta).

³² Ks. tuomio 16.1.2018, E (C-240/17, EU:C:2018:8, 49 kohta).

³³ Ks. tuomio 2.7.2020, Stadt Frankfurt am Main (C-18/19, EU:C:2020:511, 45 kohta).

³⁴ Ks. tuomio 4.4.2017, Fahimian (C-544/15, EU:C:2017:255, 40 kohta).

perustavanlaatuisen etuun vaikuttavan todellisen, ajankohtaisen ja riittävän vakavan vaaran, ja että on otettava huomioon kyseisten säännösten sanamuoto, niiden asiayhteys sekä sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa kyseiset säännökset ovat.³⁵

81. Tästä yleiseen järjestykseen kohdistuvaa vaaraa koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä koskevasta lyhyestä kuvauksesta ilmenee, että oikeuskäytännössä on tulkintalinjoja, jotka voivat erota toisistaan sen mukaan, mitä unionin oikeussääntöä unionin tuomioistuimen on pitänyt tulkita, ja se on tässä yhteydessä aina ottanut huomioon kyseisten säännösten sanamuodon, niiden asiayhteyden sekä sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa kyseiset säännökset ovat. Minusta näyttää siis siltä, että kun määritellään, millaista vaarallisuutta yhteiskunnalle direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa edellytetään, huomioon on otettava kyseisen b alakohdan tarkka sanamuoto, säännöksen asiayhteys ja kyseisen direktiivin tavoite. Huomautan myös, että vaikka se, että nämä kaksi vaaraa – eli yhtäältä jäsenvaltion yleiseen järjestykseen kohdistuva vaara ja toisaalta henkilön vaarallisuus yhteiskunnalle kyseisessä jäsenvaltiossa – ovat samankaltaisia, tarkoittaa toki, että kyseisten vaarojen toteamisessa sovellettavia edellytyksiä voidaan vertailla keskenään, tällaisella vertailulla ei voida korvata mainitun direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan tarkastelemista erikseen tulkitsemalla sitä sen sanamuodon ja asiayhteyden perusteella sekä teleologisesti.

82. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan sanamuodosta ilmenee tältä osin, että tässä säännöksessä tarkoitettulla henkilön vaarallisuudella yhteiskunnalle tarkoitetaan todellista vaaraa yhteiskunnalle. Kyseisessä säännöksessä nimittäin säädetään, että asianomainen henkilö ”on” yhteiskunnalle vaarallinen jäsenvaltiossa, jossa hän on. Kuten komissio perustellusti toteaa, vaatimus siitä, että henkilöön liittyvän vaaran on oltava todellinen, ei kuitenkaan merkitse, että edellytettäisiin varmuutta siitä, että vaara toteutuu tulevaisuudessa.

83. Lisäksi direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan asiayhteys ja sen edellytyksen tehokas vaikutus, jonka mukaan asianomaisen henkilön on oltava yhteiskunnalle vaarallinen, merkitsevät mielestäni, että henkilöön liittyvän vaaran on oltava välitön.

84. Kyseisen säännöksen asiayhteydestä huomautan, että unionin tuomioistuin on jo katsonut, että direktiivin 2004/83 järjestelmässä pakolaisen kyseiselle jäsenvaltiolle mahdollisesti merkitsemää ajankohtaista vaaraa ei oteta huomioon sen 12 artiklan 2 kohdan yhteydessä vaan yhtäältä sen 14 artiklan 4 kohdan a alakohdan yhteydessä, jonka mukaan tämä jäsenvaltio voi peruuttaa pakolaiselle myönnetyn aseman muun muassa silloin, kun on perusteltua syytä olettaa, että hän on vaaraksi kyseisen jäsenvaltion turvallisuudelle, ja toisaalta sen 21 artiklan 2 kohdan

³⁵ Ks. henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/399 (EUVL 2016, L 77, s. 1) mukaisista kolmansien maiden kansalaisten maahantulon edellytyksistä tuomio 12.12.2019, E.P. (Uhka yleiselle järjestykselle) (C-380/18, EU:C:2019:1071, 31–33 kohta) ja oikeudesta perheenyhdistämiseen tuomio 12.12.2019, G.S. ja V.G. (Uhka yleiselle järjestykselle) (C-381/18 ja C-382/18, EU:C:2019:1072, 54 ja 55 kohta). Viimeksi mainitussa tuomiossaan unionin tuomioistuin katsoi, että oikeudesta perheenyhdistämiseen 22.9.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY (EUVL 2003, L 251, s. 12) 6 artiklan 1 ja 2 kohta eivät ole esteenä sille, että toimivaltaiset viranomaiset voivat yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä yhtäältä hylätä kyseiseen direktiiviin perustuvan maahantuloa ja maassaoleskelua koskevan hakemuksen sellaisen rikostuomion perusteella, joka on annettu aikaisemman asianomaisen jäsenvaltion alueella oleskelun aikana, ja toisaalta peruuttaa mainittuun direktiiviin perustuvan oleskeluluvan tai jättää sen uusimatta silloin, kun hakija on tuomittu oleskelun keston nähden riittävän ankaraan rangaistukseen, kunhan kyseistä käytäntöä sovelletaan vain, jos kyseessä olevan rikostuomion oikeuttanut rikos on riittävän vakava osoittamaan, ettei mainitun hakijan oleskelua voida sallia, ja jos kyseiset viranomaiset suorittavat saman direktiivin 17 artiklassa säädetyn tapauskohtaisen arvioinnin (70 kohta). Unionin tuomioistuin täsmensi, että tässä yhteydessä toimivaltaisten viranomaisten ei ole osoitettava, että kyseisen hakijan oma käyttäytyminen muodostaa kyseisen jäsenvaltion yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavan todellisen, välittömän ja riittävän vakavan vaaran (63 kohta).

yhteydessä, jossa, kuten myös Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdassa, sallitaan se, että vastaanottava jäsenvaltio voi palauttaa pakolaisen, jos on perusteltua syytä katsoa hänen olevan vaaraksi tämän jäsenvaltion turvallisuudelle tai yhteiskunnalle.³⁶

85. Mielestäni ei ole mitään syytä katsoa, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohta eroaisi kyseisen direktiivin järjestelmässä sen 14 artiklan 4 kohdan a alakohdasta ja 21 artiklan 2 kohdasta, joiden osalta totean, että niiden sanamuoto vastaa täysin direktiivin 2004/83 vastaavien säännösten sanamuotoa siltä osin kuin on kyse vaatimuksesta, jonka mukaan asianomaisen henkilön on merkittävä välitöntä vaaraa jäsenvaltiolle, jossa hän on. Toisenlainen tulkinta merkitsisi, että edellä mainittuja eri säännöksiä tulkittaisiin epä johdonmukaisella tavalla.

86. Katson lisäksi, että koska se, että pakolainen on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, on sellaisenaan osoitus siitä, että kyseinen pakolainen on aiheuttanut yhteiskunnalle erityisen vakavaa haittaa, joka on edellyttänyt rikosoikeudellisen seuraamuksen määräämistä kyseisen haitan aiheuttaneesta käyttäytymisestä, sillä, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa viitataan pakolaisen vaarallisuuteen yhteiskunnalle, on oltava oma merkityksensä, sillä muuten kyseinen viittaus jäisi turhaksi lisäykseksi.

87. Asianomaisen henkilön vaarallisuutta yhteiskunnalle koskevan viittauksen tehokas vaikutus ilmenee siis siten, että toimivaltaisella viranomaisella on velvollisuus osoittaa, että henkilö, joka on aiemmin tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, on rikostuomionsa jälkeen edelleenkin yhteiskunnalle vaarallinen oleskelujäsenvaltiossaan, sillä hetkellä, kun toimivaltainen viranomaisain aikoo peruuttaa pakolaisaseman.

88. Edellä esitetystä seuraa, että henkilön, jota pakolaisaseman peruuttamista koskeva menettely koskee, on oltava välittömästi vaarallinen yhteiskunnalle oleskelujäsenvaltiossaan, kun toimivaltainen viranomaisain tekee päätöksensä.

89. Lisäksi siitä, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa edellytetään, että asianomainen henkilö on tuomittu juuri erityisen törkeästä rikoksesta, seuraa mielestäni loogisesti, että kyseisen tuomion perusteella todettavan vaarallisuuden yhteiskunnalle on oltava sellaisenaan riittävän vakavaa, kun päätös pakolaisaseman peruuttamisesta tehdään, jotta sitä voidaan käyttää peruuttamisen perusteena.

90. Todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa vaaraa koskevan säännön soveltaminen direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan yhteydessä on mielestäni perusteltua, kun otetaan huomioon, että kyseinen säännös on poikkeus direktiivin 13 artiklassa säädetyistä säännöistä, jonka mukaan pakolaisasema on myönnettävä. Kuten olen edellä todennut, se, että direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohta muodostaa poikkeuksen, merkitsee, että sitä on tulkittava suppeasti, mikä on varsinkin perusteltua siksi, että kyseisen direktiivin päätavoitteena ei ole jäsenvaltioiden turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen tai yhteiskuntaan kohdistuvien vaarojen torjuminen vaan tavoite, joka todetaan direktiivin johdanto-osan 12 perustelukappaleessa.³⁷

91. Mielestäni se, että mainittua sääntöä on sovellettava, voidaan päätellä myös siitä, mitä unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan T. pakolaisaseman saaneille henkilöille myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen liittyvistä erittäin painavista syistä. Kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin nimittäin sovelsi suoraan direktiivin 2004/83 24 artiklan 1 kohdan yhteydessä sääntöä, jonka se oli vahvistanut unionin kansalaisten

³⁶ Ks. tuomio 9.11.2010, B ja D (C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, 101 kohta).

³⁷ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 68 kohta.

vapaa liikkuvuutta koskevassa oikeuskäytännössään.³⁸ Tältä osin unionin tuomioistuin katsoi, että vaikka direktiivillä 2004/38 on eri tavoitteet kuin direktiivillä 2004/83 ja vaikka jäsenvaltiot ovat vapaita määrittelemään kansallisten tarpeidensa, jotka voivat vaihdella jäsenvaltiosta ja aikakaudesta toiseen, mukaisesti yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden asettamat vaatimukset, on kuitenkin niin, että sen suojan laajuus, jonka yhteiskunta haluaa antaa perustavanlaatuisille intresseilleen, ei voi vaihdella näitä intressejä vahingoittavan henkilön oikeusaseman mukaan.³⁹

92. Kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin asetti toimenpiteet, joita pakolaiseen voidaan kohdistaa, järjestykseen sen mukaan, kuinka raskaita niiden seuraukset ovat pakolaisen kannalta. Siten pakolaisen palauttaminen, jolla voi olla kyseiselle pakolaiselle hyvin kohtalokkaita seurauksia,⁴⁰ on äärimmäinen keino, johon jäsenvaltio voi turvautua, jos mikään muu toimenpide ei ole mahdollinen tai riittävä sen uhan torjumiseksi, jonka tämä pakolainen aiheuttaa tämän jäsenvaltion turvallisuudelle tai yhteiskunnalle.⁴¹ Sillä, että pakolaisen oleskelulupa peruutetaan direktiivin 2011/95 24 artiklan 1 kohdan nojalla, koska hän on vaaraksi kyseisen jäsenvaltion turvallisuudelle tai yhteiskunnalle, on puolestaan vähemmän raskaat seuraukset kuin pakolaisaseman peruuttamisella tai palauttamisella, joista viimeksi mainittu on äärimmäinen keino.⁴² Unionin tuomioistuimen mukaan tästä järjestyksestä seuraa, että eräät seikat, jotka eivät ole niin vakavia, että jäsenvaltio voisi direktiivin 21 artiklan 2 kohdan nojalla tehdä palauttamispäätöksen, voivat kuitenkin mahdollistaa sen, että tämä jäsenvaltio voi saman direktiivin 24 artiklan 1 kohdan perusteella evätä asianomaiselta pakolaiselta tämän oleskeluluvan.⁴³

93. Vaikka viimeksi mainitun säännöksen ja direktiivin 2011/95 21 artiklan 2 kohdan, jossa säädetään direktiivin 14 artiklan 4 kohdassa säädettyjä vastaavista edellytyksistä, sanamuodot eroavat toisistaan,⁴⁴ olen taipuvainen katsomaan, että loogisesti on niin, että jos seurauksiltaan vähemmän raskas toimenpide – eli pakolaisen oleskeluluvan epääminen direktiivin 24 artiklan 1 kohdan perusteella – edellyttää sitä, pakolaisesta aiheutuu yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttava todellinen, välitön ja riittävän vakava vaara, samanlaista vaaraa on varsinkin edellytettävä, jotta voidaan tehdä päätöksiä, joilla on raskaampia seurauksia ja joilla asianomaisen henkilön pakolaisasema peruutetaan tai hänet palautetaan alkuperämaahansa.

94. Sen määrittämiseksi, onko henkilö todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, on otettava huomioon kaikki pakolaisen tilanteeseen liittyvät tosiseikat tai oikeudelliset seikat, joiden perusteella voidaan arvioida, merkitseekö pakolaisen oma käyttäytyminen tällaista vaarallisuutta. Niinpä silloin, kun kyse on pakolaisesta, joka on saanut rikostuomion, merkityksellisiin seikkoihin kuuluvat teon luonne ja vakavuus sekä teosta kulunut aika.⁴⁵ Näin ollen katson, että rikostuomioistuimen tekemän

³⁸ Ks. tuomio T. (78 ja 79 kohta).

³⁹ Ks. tuomio T. (77 kohta).

⁴⁰ Ks. tuomio T. (72 kohta).

⁴¹ Ks. tuomio T. (71 kohta).

⁴² Direktiivin 2004/83 osalta ks. tuomio T. (74 kohta).

⁴³ Direktiivin 2004/83 osalta ks. tuomio T. (75 kohta).

⁴⁴ On erityisesti niin, että sekä direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa että 21 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyinä edellytyksinä on, että pakolainen on ”yhteiskunnalle vaarallinen” kyseisessä jäsenvaltiossa, kun taas direktiivin 24 artiklan 1 kohdassa säädettyssä edellytyksessä puhutaan kyseisen jäsenvaltion ”yleisen järjestyksen” liittyvistä erittäin painavista syistä. Vaikka kyseisiä edellytyksiä ei voida pitää samoina, niiden sävyerot eivät mielestäni ole riittävän merkittäviä, jotta säännöksiä analysoitaessa ei voitaisi vertailla edellytyksiä, joiden täytyessä kyseisiä eri säännöksiä sovelletaan.

⁴⁵ Ks. tuomio 11.6.2015, Zh. ja O. (C-554/13, EU:C:2015:377, 61 ja 62 kohta).

arvioinnin lisäksi, jolla on toki ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa sitä, kuinka vaarallinen asianomainen henkilö on, huomioon on otettava myös hänen käyttäytymisensä aikana, joka on kulunut rikostuomion antamisesta siihen asti, kun arvioidaan, onko hän yhteiskunnalle vaarallinen. Tältä osin on otettava huomioon, kuinka pitkä aika rikostuomion antamisesta on kulunut, rikoksen uusimisriski ja kyseisen henkilön pyrkimykset sopeutua jälleen yhteiskuntaan.⁴⁶ Jos pakolaisen käyttäytyminen osoittaa edelleenkin sellaista asennoitumista, joka viittaa siihen, että hän saattaa tehdä muitakin tekoja, jotka voivat vaikuttaa vakavasti yhteiskunnan perustavanlaatuisiin etuihin, mielestäni voidaan todeta, että pakolainen on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla vaarallinen yhteiskunnalle.

95. On myös täsmennettävä, että toimivaltaisen viranomaisen, joka aikoo peruuttaa pakolaisaseman, on osoitettava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Vaikka kyseisen 4 kohdan sanamuoto on tältä osin vähemmän selkeä kuin kyseisen artiklan 2 ja 3 kohdan sanamuoto, kun 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on osoitettava, että siinä säädetyt edellytykset täyttyvät, ja 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatava selville, että siinä säädetyt edellytykset täyttyvät, en näe syytä omaksua erilaista tulkintaa.⁴⁷ Pakolaisen ei siis tarvitse esittää näyttöä siitä, että hänen pakolaisasemaansa ei pidä peruuttaa.

96. En myöskään kannata ratkaisua, jota on hahmoteltu asiassa C-8/22 esitetystä kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä ja jonka mukaisesti asianomaisen henkilön voitaisiin olettaa olevan yhteiskunnalle vaarallinen, kun todetaan, että hänet on lainvoimaisesti tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Vaikka nimittäin – kuten edellä esitin – direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyt peruuttamisperusteiden logiikan mukaan sillä, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja sillä, että hän on yhteiskunnalle vaarallinen, on yhteys, toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä on selvittää kussakin tapauksessa, voidaanko – kun otetaan huomioon yksittäistapauksen olosuhteet ja erityisesti ajan kulumisen rikostuomion antamisesta ja pakolaisen käyttäytyminen tällä ajanjaksolla – sillä hetkellä, kun päätös pakolaisaseman peruuttamisesta tehdään, kyseistä tuomiota edelleenkin pitää ratkaisevana seikkana, jonka perusteella pakolaisen on katsottava olevan yhteiskunnalle vaarallinen. Tässä yhteydessä on noudatettava kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/32/EU⁴⁸ 45 artiklassa säädetyt menettelysääntöjä, muun muassa antamalla asianomaiselle henkilölle mahdollisuus riitauttaa perusteet, joiden perusteella toimivaltainen viranomainen katsoo, että hänen pakolaisasemansa on peruutettava.

⁴⁶ On selvää, että jos toimivaltainen viranomainen tekee ratkaisunsa heti sen jälkeen, kun kolmannen maan kansalainen on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, kyseisellä rikostuomiolla on ratkaisevaa merkitystä osoitettaessa, että kyseinen kolmannen maan kansalainen on yhteiskunnalle vaarallinen. Sitä vastoin on niin, että mitä pidempi aika on kulunut siitä, kun kolmannen maan kansalainen tuomittiin rikoksesta, siihen, kun päätös pakolaisaseman peruuttamisesta tehdään, sitä enemmän merkitystä on hänen käyttäytymisellään tuomionsa jälkeen, kun arvioidaan sitä, onko hän yhteiskunnalle vaarallinen.

⁴⁷ Kuten komissio on todennut, myös HCR katsoo, että mainitun direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohtaan vetoavalla jäsenvaltiolla on oltava todistustaakka siitä, että säännöksessä säädetyt edellytykset täyttyvät. Ks. ”Commentaires annotés du HCR sur la [directive 2004/83]”, s. 31 ja 32, saatavilla osoitteessa: <https://www.unhcr.org/fr/protection/operations/4b151d86e/commentaires-annotes-hcr-directive-200483ce-conseil-29-avril-2004-concernant.html>.

⁴⁸ EUVL 2013, L 180, s. 60.

97. Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on mielestäni tulkittava siten, että jäsenvaltio voi soveltaa kyseisessä säännöksessä säädettyä pakolaisaseman peruuttamisperustetta vain, jos se osoittaa, että asianomainen henkilö on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa.

4. *Suhteellisuusperiaatteen soveltaminen*

98. Asiassa C-663/21 esitetty ensimmäinen kysymys ja asiassa C-8/22 esitetty toinen kysymys koskevat sitä, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukaisen pakolaisaseman peruuttamisperusteen soveltamisen yhteydessä noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

99. Tarkemmin sanottuna asiassa C-663/21 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko mainittua säännöstä tulkittava siten, että kolmannen maan kansalaiselle myönnetty pakolaisasema voidaan peruuttaa sen nojalla ainoastaan, jos kyseisen kolmannen maan kansalaisen palauttamista hänen alkuperämaahansa koskeva yleinen etu on painavampi kuin hänen intressinsä saada edelleenkin kansainvälistä suojelua, kun otetaan huomioon niiden toimenpiteiden laajuus ja luonne, joita häneen voidaan kohdistaa. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa toimenpiteisiin, joita kyseiseen henkilöön voidaan kohdistaa, sen tarkoituksena on ottaa huomioon erityisesti asianomaiselle henkilölle siitä aiheutuvat seuraukset, että hänet mahdollisesti palautetaan alkuperämaahansa.

100. Vastatakseni näihin kysymyksiin totean aluksi, että niiden sääntöjen osalta, jotka koskevat tutkintaa, jossa toimivaltainen viranomainen voi päätyä toteamaan, että pakolaiseen voidaan soveltaa kansainvälisen suojelun poissulkemis- tai peruuttamisperustetta, unionin tuomioistuin on vastikään katsonut direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan a alakohdan ja 17 artiklan 1 kohdan d alakohdan osalta, että molempien näiden säännösten soveltaminen edellyttää, että toimivaltainen viranomainen arvioi kussakin yksittäistapauksessa tiedossaan olevat täsmälliset tosiseikat sen ratkaisemiseksi, onko olemassa vakavaa aihetta olettaa, että asianomaisen henkilön tilanne kuuluu näissä säännöksissä säädettyihin tapauksiin, vaikka hän muuten täyttää kansainvälisen suojelun saamista tai sen pysyttämistä koskevat edellytykset.⁴⁹

101. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä arviointi on olennainen osa kansainvälistä suojelua koskevaa menettelyä, joka on suoritettava direktiivien 2011/95 ja 2013/32 mukaisesti.⁵⁰ On yksin määrittävän viranomaisen⁵¹ tehtävänä arvioida tuomioistuinten valvonnassa kaikki merkitykselliset tosiseikat ja olosuhteet, direktiivin 2011/95 14 ja 17 artiklan soveltamiseen liittyvät tosiseikat ja olosuhteet mukaan lukien, ja se tekee päätöksensä tämän arvioinnin päätteeksi.⁵²

⁴⁹ Ks. tuomio 22.9.2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (C-159/21, EU:C:2022:708, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; jäljempänä tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym.).

⁵⁰ Ks. tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (73 kohta).

⁵¹ Direktiivin 2013/32 2 artiklan f alakohdassa säädetyn määritelmän mukaan ”määrittäväällä viranomaisella” [tarkoitetaan] jäsenvaltion mitä tahansa lainkäyttöelimiin verrattavaa tai hallinnollista elintä, joka vastaa kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten tutkinnasta ja jolla on toimivalta tehdä niistä ensimmäinen päätös”.

⁵² Ks. tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

102. Unionin tuomioistuin on siis katsonut, että kun määrittävä viranomainen tekee päätöksensä, sen päätöksenteko ei voi olla mitenkään automaattista eikä riippua toisesta viranomaisesta.⁵³ Määrittävällä viranomaisella on päinvastoin oltava käytettävissään kaikki merkitykselliset tiedot, joiden perusteella sen on suoritettava oma arviointinsa tosiseikoista ja olosuhteista voidakseen ratkaista päätöksensä sisällön ja perustella sen kattavasti.⁵⁴

103. Unionin tuomioistuin on korostanut tältä osin sitä, että kuten direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan a alakohdan sanamuodosta seuraa, määrittävällä viranomaisella on oltava harkintavaltaa päättää, onko pakolaisasema asianomaisen jäsenvaltion kansalliseen turvallisuuteen liittyvien näkökohtien perusteella peruutettava vai ei, mikä sulkee pois sen, että toteamus siitä, että tähän turvallisuuteen kohdistuu uhka, merkitsisi automaattisesti tällaista peruuttamista.⁵⁵

104. Edellä esitettyjä näkökohtia voidaan mielestäni soveltaa myös kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaan. Toimivaltaisella viranomaisella on siis myös oltava harkintavaltaa ratkaista, onko pakolaisasema peruutettava sillä perusteella, että pakolainen on yhteiskunnalle vaarallinen, vai ei.

105. Samalla tavalla kuin määrittävän viranomaisen omat tehtävät huomioon ottaen sen on voitava vapaasti arvioida, liittyykö henkilöön uhka kansalliselle turvallisuudelle, eikä kyseisellä viranomaisella näin ollen voi olla velvollisuutta nojautua kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä erityistehtävistä vastaavien elinten lausuntoon, jota ei ole perusteltu,⁵⁶ viranomaisen, joka peruuttaa pakolaisaseman, on voitava vapaasti arvioida direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla, onko pakolainen, joka on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, yhteiskunnalle vaarallinen.

106. Huomautan tässä yhteydessä, että kyseisessä säännöksessä säädetään ainoastaan, että jäsenvaltioilla on mahdollisuus peruuttaa pakolaisasema. Analogisesti sille, mitä unionin tuomioistuin on katsonut direktiivin 2004/83 21 artiklan 2 kohdasta, joka koskee mahdollisuutta palauttaa pakolainen, on katsottava, että vaikka direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyt edellytykset täytyisivät, pakolaisaseman peruuttaminen on vain jäsenvaltioiden harkintavaltaan jätetty mahdollisuus, ja ne voivat valita muita vähemmän ankaria vaihtoehtoja.⁵⁷ Mainittu säännös poikkeaa siis direktiivin 12 artiklasta, jossa säädetään pakottavista pakolaisaseman poissulkemisperusteista.

107. Jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta käyttäessään niille direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa jätettyä mahdollisuutta, joten ne eivät voi käyttää tätä mahdollisuuttaan tavalla, joka olisi vastoin kyseisen direktiivin tavoitetta ja tehokasta vaikutusta, ja mainitussa säännöksessä säädetyin pakolaisaseman peruuttamisperusteen soveltamisessa on noudatettava perusoikeuskirjan mukaisia perusoikeuksia.⁵⁸ Lisäksi kyseisen

⁵³ Ks. tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (79 kohta).

⁵⁴ Ks. tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (80 kohta).

⁵⁵ Ks. tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (81 kohta). Kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin tulkitsee sen sijaan toisella tavalla direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, jossa säädetään, että kolmannen maan kansalaista ei katsota henkilöksi, joka voi saada toissijaista suojelua, jos on perusteltuja syitä olettaa, että hän on tehnyt törkeän rikoksen. Unionin tuomioistuimen mukaan tässä säännöksessä käytetyn ilmaisun ”ei katsota henkilöksi” käyttäminen merkitsee nimittäin päinvastoin sitä, että määrittävällä viranomaisella ei ole harkintavaltaa sen jälkeen, kun se on todennut asianomaisen henkilön syyllistyneen törkeään rikokseen (90 kohta).

⁵⁶ Ks. tuomio Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság ym. (83 kohta).

⁵⁷ Ks. tuomio T. (72 kohta).

⁵⁸ Ks. analogisesti tuomio 12.12.2019, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Perheenyhdistäminen – Pakolaisen sisar) (C-519/18, EU:C:2019:1070, 61–64 kohta).

direktiivin johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, että direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet.⁵⁹ Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että kyseisen direktiivin 14 artiklan 4–6 kohdan soveltaminen ei vaikuta asianomaisen jäsenvaltion velvollisuuteen noudattaa perusoikeuskirjan relevantteja määräyksiä, kuten sen 7 artiklaa, joka koskee yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista, sen 15 artiklaa, joka koskee ammatillista vapautta ja oikeutta tehdä työtä, sen 34 artiklaa, joka koskee sosiaaliturvaa ja toimeentuloturvaa, sekä sen 35 artiklaa, joka koskee terveyden suojelua.⁶⁰

108. Lisäksi soveltaessaan direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädettyä pakolaisaseman peruuttamisperustetta jäsenvaltioiden on noudatettava suhteellisuusperiaatetta, mikä tarkoittaa erityisesti, että kyseisen säännöksen tavoitteen on oltava toteutettavissa tällä soveltamisella, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.⁶¹ Tältä osin on muistettava, että pannessaan täytäntöön unionin oikeutta jäsenvaltioiden on noudatettava suhteellisuusperiaatetta, joka on unionin oikeuden yleinen periaate.⁶²

109. Suhteellisuusperiaate on otettava huomioon itse asiassa koko sen menettelyn ajan, jossa jäsenvaltio voi peruuttaa pakolaisaseman direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan nojalla: aluksi, kun jäsenvaltion viranomaiset tarkistavat, että rikos, josta pakolainen on tuomittu rikostuomiolla, on erityisen törkeä, tämän jälkeen, kun ne tutkivat, onko pakolainen riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen, ja lopuksi, kun ne ratkaisevat, tulisiko niiden toteuttaa pakolaisaseman peruuttamista vähemmän ankara toimenpide, kun otetaan huomioon, että pakolaisaseman peruuttaminen on vain jäsenvaltioilla oleva mahdollisuus.

110. Tämän arvioinnin viimeisen vaiheen osalta katson, että pakolaisaseman peruuttamisen osalta on poikettava siitä, mitä unionin tuomioistuin on katsonut pakolaisaseman poissulkemisperusteita koskevien direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan osalta, eli lähinnä tulkinnasta, jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen ei ole lisäksi tutkittava toimenpiteen oikeasuhteisuutta yksittäistapauksessa, jos se on jo todennut, että kyseisten säännösten mukaiset edellytykset täyttyvät.⁶³ Kuten nimittäin olen edellä jo todennut, mainituissa säännöksissä säädetään pakottavista pakolaisaseman poissulkemisperusteista, joista ei siis voida poiketa,⁶⁴ ja tästä syystä kyseiset säännökset eroavat direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdassa säädetyistä pakolaisaseman peruuttamisperusteista, joiden soveltaminen on vapaaehtoista.

111. Kun toimivaltaiset viranomaiset arvioivat kysymystä siitä, tulisiko niiden toteuttaa pakolaisaseman peruuttamista vähemmän ankara toimenpide, kun otetaan huomioon, että pakolaisaseman peruuttaminen on vain jäsenvaltioilla oleva mahdollisuus, katson, että niiden on vertailtava intressejä, jotka on määriteltävä huolellisesti.

⁵⁹ Lisäksi kyseisessä perustelukappaleessa todetaan, että direktiivillä pyritään paitsi varmistamaan ihmisarvon kunnioitus sekä turvapaikanhakijoiden ja heidän mukanaan tulevien perheenjäsenten oikeus turvapaikkaan myös edistämään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ja 35 artiklan soveltamista, ja se olisi näin ollen pantava täytäntöön niiden mukaisesti.

⁶⁰ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (109 kohta).

⁶¹ Ks. analogisesti tuomio 12.12.2019, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Perheenyhdistäminen – Pakolaisen sisar) (C-519/18, EU:C:2019:1070, 66 ja 67 kohta).

⁶² Ks. mm. tuomio 8.3.2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Välitön oikeusvaikutus) (C-205/20, EU:C:2022:168, 31 kohta).

⁶³ Ks. tuomio 9.11.2010, B ja D (C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, 109 ja 111).

⁶⁴ Ks. tuomio 9.11.2010, B ja D (C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, 115 kohta). Kyseisessä tuomiossaan unionin tuomioistuin katsoi muun muassa, että kyseessä olevat poissulkemisperusteet on asetettu siinä tarkoituksessa, että pakolaisasemaa ei myönnettäisi henkilöille, joiden ei katsota ansaitsevan siihen liittyvää suojaa, ja sen välttämiseksi, että tämän aseman myöntäminen mahdollistaisi tiettyjen törkeiden rikosten tekijöille rikosoikeudellisen vastuun välttämisen (104 kohta).

112. Jäsenvaltion osalta mahdollisuudesta peruuttaa pakolaisasema on säädetty tarkoituksena suojata sen yhteiskuntaa pakolaisen sille aiheuttamalta vaaralta säätämällä toimenpiteestä, joka voidaan toteuttaa sen lisäksi, että pakolainen on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

113. Kun henkilöä, jonka pakolaisasema peruutetaan, ei voida palauttamiskiellon periaatteen vuoksi poistaa oleskelujäsenvaltionsa alueelta,⁶⁵ on päteviä syitä kysyä, voidaanko pakolaisaseman peruuttamista koskevalla päätöksellä tehokkaasti poistaa vaara, joka kyseisestä henkilöstä aiheutuu kyseisen jäsenvaltion yhteiskunnalle. Mahdollisuudella peruuttaa pakolaisasema voi kuitenkin olla sekä ehkäisevä tarkoitus että seuraamusluonne. Tässä mielessä jäsenvaltion mahdollisuus peruuttaa pakolaisasema antaa sille mahdollisuuden tehdä päätelmät siitä, että asianomainen henkilö ei ole noudattanut velvollisuuttaan noudattaa lakeja ja määräyksiä ja alistua toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi. Geneven yleissopimuksen 2 artiklan⁶⁶ ja 33 artiklan 2 kohdan hengessä minusta on hyväksyttävää, että unionin tasolla on säädetty, että pakolaisaseman ja siihen liittyvien etujen ja oikeuksien vastapainona on velvollisuus kunnioittaa kansainvälistä suojelua antavan jäsenvaltion turvallisuutta ja yleistä järjestystä.

114. Sen henkilön osalta, jota pakolaisaseman peruuttamista koskeva menettely koskee, muistutan, että pakolaisaseman menettämisestä seuraa, että vaikka asianomaista henkilöä on edelleenkin pidettävä pakolaisena ja hänellä on siis direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohdan mukaisesti edelleen tiettyjä Geneven yleissopimuksessa määrättyjä oikeuksia,⁶⁷ hänellä ei enää ole kaikkia tämän direktiivin VII luvussa esitettyjä oikeuksia ja etuja.⁶⁸ Pakolaisaseman menettämisestä seuraa erityisesti se, että asianomainen henkilö menettää oleskeluluvan, johon hänellä on tämän direktiivin 24 artiklan mukaan oikeus mainitussa direktiivissä tarkoitettun pakolaisaseman perusteella.⁶⁹ Näin ollen intressi, jota on vertailtava intressivertailussa asianomaisen henkilön osalta, on hänen intressinsä – henkilökohtaisen ja perhetilanteensa kannalta – säilyttää kyseiset oikeudet ja edut.

115. Näin ollen on niin, että jos on todettu, että asianomaista henkilöä ei voida palauttaa, direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan soveltamisella tai soveltamatta jättämisellä ratkaistaan, säilyttääkö kyseinen henkilö direktiivin VII luvun mukaiset oikeutensa ja etunsa, ja tästä syystä toimivaltaisen viranomaisen on tarkistettava, onko pakolaisaseman peruuttaminen oikeasuhteista, kun otetaan huomioon, kuinka vaarallinen kyseinen henkilö on yhteiskunnalle, samoin kuin hänen henkilökohtainen tilanteensa ja perhetilanteensa.

116. Toimivaltaisen viranomaisen on tässä yhteydessä otettava huomioon, että pakolaisasemaan liittyvien oikeuksien ja etujen poistaminen voi – koska se on omiaan tekemään asianomaisen henkilön tilanteesta hyvin epävarman – kannustaa häntä tekemään uusia rikoksia suorittamansa rangaistuksen jälkeen, mikä osaltaan voi tehdä hänestä pidempään vaarallisen yhteiskunnalle sen sijaan, että asianomaiseen henkilöön liittyvä vaara poistuisi. Tämä seikka puoltaa sitä, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädettyä mahdollisuutta peruuttaa pakolaisasema sovelletaan vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä, jotta määrätty lääke ei olisi tautia pahempi.

⁶⁵ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (95 kohta), jonka mukaan jäsenvaltiot eivät voi palauttaa pakolaista, jota koskee jokin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa ja 21 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, jos se altistaisi hänet vaaralle siitä, että hänen perusoikeuskirjan 4 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusoikeuksia loukattaisiin.

⁶⁶ Tämän määräyksen mukaan ”jokaisella pakolaisella on oleskelumaataan kohtaan velvollisuuksia, jotka vaativat erityisesti, että hän noudattaa sen lakeja ja määräyksiä ja alistuu toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi”.

⁶⁷ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (107 kohta).

⁶⁸ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (99 kohta).

⁶⁹ Ks. tuomio M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (103 kohta).

117. Näin ollen jäsenvaltio voi kyseisessä säännöksessä sille jätetyn harkintavallan puitteissa paitsi päättää, peruuttaako se asianomaisen henkilön pakolaisaseman vai ei, myös myöntää pakolaiselle, jonka pakolaisaseman se aikoo peruuttaa, oikeuksia, joilla ylitetään kyseisen direktiivin 14 artiklan 6 kohdassa säädetyn mukainen oikeuksien vähimmäistaso.⁷⁰ Kuten olen edellä todennut, kun jäsenvaltio käyttää mainitun direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädettyä mahdollisuuttaan, sen on erityisesti arvioitava tapauskohtaisesti sitä, soveltuuko kyseisen mahdollisuuden käyttäminen yhteen tiettyjen perusoikeuskirjassa vahvistettujen oikeuksien kanssa.⁷¹

118. Sitä vastoin on niin, että kun asianomaiseen henkilöön sovelletaan palauttamiskiellon periaatetta, mielestäni silloin, kun päätetään siitä, peruutetaanko hänen pakolaisasemaansa vai ei, ei ole otettava huomioon vaaroja, joille hän altistuisi, jos hänet palautettaisiin alkuperämaahansa. Suhteellisuusperiaate ei siis mielestäni edellytä, että toimivaltainen viranomaisen ottaa nämä vaarat huomioon intressivertailussa, joka sen on suoritettava.

119. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa asiassa C-663/21 esitettyyn ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ja asiassa C-8/22 esitettyyn toiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdalla on tulkittava siten, että kun jäsenvaltio soveltaa tässä säännöksessä säädettyä mahdollisuutta peruuttaa pakolaisasema, sen on kunnioitettava perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Tästä seuraa, että ennen kuin jäsenvaltio päättää peruuttaa pakolaisaseman mainitun säännöksen nojalla, sen on verrattava yhtäältä yhteiskuntansa suojelua koskevaa intressiä ja toisaalta asianomaisen henkilön intressiä säilyttää pakolaisasemansa, kun otetaan huomioon seuraukset, joita pakolaisaseman peruuttamisesta voi aiheutua muun muassa hänen henkilökohtaisen tilanteensa ja perhetilanteensa kannalta. Kun pakolaisen palauttaminen on kuitenkin mahdotonta siksi, että palauttamiseen liittyy vaara siitä, että pakolaisen perusoikeuskirjan 4 artiklan ja 19 artiklan 2 kohdan mukaisia perusoikeuksia loukattaisiin, direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa ei edellytetä, että ennen pakolaisaseman peruuttamista vertaillaan toisiinsa kyseisen jäsenvaltion intressiä suojella yhteiskuntaansa ja vaaroja, joille kyseinen pakolainen altistuisi, jos hänet palautettaisiin alkuperämaahansa.

B Kysymys siitä, voidaanko palauttamispäätöstä tehdä, kun palauttamiskiellon periaate koskee asianomaista henkilöä

120. Asiassa C-663/21 ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiiviä 2008/115 tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kolmannen maan kansalaisesta, jonka pakolaisasema on peruutettu, tehdään palauttamispäätös, kun on todettu, että palauttamiskiellon periaatteesta seuraa, että kyseistä kolmannen maan kansalaista ei voida toistaiseksi poistaa maasta.

⁷⁰ Ks. julkisasiamies Wathelet'n ratkaisuehdotus M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (C-391/16, C-77/17 ja C-78/17, EU:C:2018:486, 129 kohta). Tältä osin on mainittava, että direktiivin 2011/95 3 artiklan mukaisesti jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön edullisempia sääntöjä erityisesti kansainvälisen suojan sisällön osalta, edellyttäen, että ne ovat tämän direktiivin mukaisia.

⁷¹ Kuten julkisasiamies Wathelet esitti ratkaisuehdotuksessaan M ym. (Pakolaisaseman peruuttaminen) (C-391/16, C-77/17 ja C-78/17, EU:C:2018:486), ”siinä tapauksessa, että jäsenvaltio epää [direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädettyjen] mahdollisuuksien nojalla pakolaiselta tietyn terveydenhoidon, tällainen epääminen saattaa – loukata perusoikeuskirjan 35 artiklaa (joka koskee oikeutta terveyden suojeluun)”. Lisäksi jäsenvaltion on otettava huomioon se, että ”ei voida – sulkea pois sitä, että se, että pakolaiselta evätään pääsy työmarkkinoille sen jälkeen, kun hänet on vapautettu vankilasta, vaikka häntä ei voida poistaa maasta kolmanteen maahan ja hän joutuu näin ollen jäämään toistaiseksi turvapaikkajäsenvaltioon, voi loukata tilanteesta riippuen perusoikeuskirjan 7 artiklaa” (134 kohta).

121. Direktiivin 2008/115 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion on tehtävä palauttamispäätös sen alueella laittomasti oleskelevista kolmansien maiden kansalaisista, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisen artiklan 2–5 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten soveltamista.

122. Direktiivin 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet pannakseen täytäntöön palauttamispäätöksen, jos vapaaehtoista poistumista varten ei ole myönnetty aikaa tai jos paluuelvoitetta ei ole noudatettu myönnetyn ajan kuluessa.

123. Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on lykättävä maastapoistamista silloin, kun se loukkaisi palauttamiskiellon periaatetta.

124. Lisäksi direktiivin 2008/115 5 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan yleisemmin noudattamaan palauttamiskiellon periaatetta, kun ne soveltavat kyseistä direktiiviä. Käytännön tasolla mainitun direktiivin 14 artiklassa säädetään tiettyjä ennen palauttamista sovellettavia suojalausekkeita, joista on hyötyä erityisesti niille kolmansien maiden kansalaisille, joiden maastapoistamista on lykätty, ja joissa säädetään tietyistä vähimmäisoikeuksista, joita heillä on lykkäyksen aikana.

125. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perustellusti huomauttaa, silloin, kun kolmannen maan kansalaista ei toistaiseksi voida poistaa maasta, hänestä tehty palauttamispäätös jää niin sanotusti tehokasta vaikutusta vaille jo päätöksentekopäivästä alkaen ja aina uuden päätöksen tekemiseen asti, mistä syystä kyseinen tuomioistuin on todennut olevansa epävarma siitä, voidaanko tällaista päätöstä tehdä.

126. Asian C-663/21 käsittelyyn osallistuneet osapuolet, jotka puoltavat tulkintaa, jonka mukaan palauttamispäätös on tehtävä tässä tilanteessa kaikesta huolimatta, viittaavat 3.6.2021 annettuun tuomioon *Westerwaldkreis*,⁷² jossa unionin tuomioistuin katsoi, että jäsenvaltion, joka päättää olla myöntämättä oleskelulupaa alueellaan laittomasti oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, on tehtävä palauttamispäätös myös silloin, kun kyseiseen kolmannen maan kansalaiseen on sovellettava palauttamiskiellon periaatetta. Viimeksi mainitulla seikalla voidaan perustella ainoastaan asianomaisen henkilön maastapoistamisen lykkäämistä direktiivin 2008/115 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti, ja unionin tuomioistuimen mukaan on vältettävä se, että syntyisi sellaisten kolmansien maiden kansalaisten väliaikainen asema, jotka oleskelevat jäsenvaltion alueella ilman oikeutta tai oleskelulupaa, joille on mahdollisesti annettu maahantulokielto mutta joita koskevaa voimassa olevaa palauttamispäätöstä ei ole.⁷³ On kuitenkin korostettava, että kyseisessä tuomiossa oli kyse erityistilanteesta, jossa keskeisenä ongelmana oli se, että kolmannen maan kansalainen oli määrätty maahantulokieltoon, vaikka hänen osaltaan tehty palauttamispäätös, jonka ohella kyseisestä kiellosta oli määrätty, oli peruutettu. Unionin tuomioistuimen perustelut koskivat tätä tilannetta, joka eroaa asiassa C-663/21 kyseessä olevasta tilanteesta.

127. Lisäksi on todettava, että vaikka direktiivin 2008/115 tarkoituksena on laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten tehokkaan maastapoistamis- ja palauttamispolitiikan käyttöönotto kyseessä olevien henkilöiden perusoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittaen,⁷⁴ unionin tuomioistuin on katsonut, ettei palauttamispäätöstä voida tehdä tietyissä olosuhteissa.

⁷² C-546/19, EU:C:2021:432.

⁷³ Ks. tuomio 3.6.2021, *Westerwaldkreis* (C-546/19, EU:C:2021:432, 57–59 kohta).

⁷⁴ Ks. mm. tuomio 20.10.2022, *Centre public d'action sociale de Liège* (Palauttamispäätöksen peruuttaminen tai lykkääminen) (C-825/21, EU:C:2022:810, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

128. Siten unionin tuomioistuin on todennut, että oikeus perhe-elämään voi direktiivin 2008/115 5 artiklan nojalla olla esteenä jo palauttamispäätöksen tekemiselle pikemminkin kuin sen täytäntöönpanolle.⁷⁵

129. Lisäksi ilman huoltajaa olevien alaikäisten erityistilanteesta unionin tuomioistuin on katsonut, että palauttamispäätöksen tekeminen on poissuljettua, jos asiaan liittyy seikkoja, jotka muodostavat esteen alaikäisen maastapoistamiselle.⁷⁶

130. Lisäksi kolmansien maiden kansalaisista, jotka saavat kansainvälistä suojelua toisessa jäsenvaltiossa, unionin tuomioistuin on katsonut, että jos kolmatta valtiota, johon tällainen henkilö voitaisiin palauttaa, ei voida määrittää, palauttamispäätöstä ei voida tehdä.⁷⁷

131. Näiden täsmennysten jälkeen totean, että suoran vastauksen antamiseksi asiassa C-663/21 ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään toiseen kysymykseen on viitattava unionin tuomioistuimen kaikkein tuoreimpaan oikeuskäytäntöön.

132. Mielestäni unionin tuomioistuin on vastannut kysymykseen, jonka mainittu tuomioistuin on tuonut esiin, 22.11.2022 antamassaan tuomiossa Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis).⁷⁸

133. Unionin tuomioistuin nimittäin muistutti, että kun kolmannen maan kansalainen kuuluu direktiivin 2008/115 soveltamisalaan, häneen on lähtökohtaisesti sovellettava direktiivissä maastapoistamista varten säädettyjä yhteisiä vaatimuksia ja menettelyjä niin kauan kuin oleskelua ei ole mahdollisesti laillistettu.⁷⁹

134. Tässä mielessä yhtäältä direktiivin 2008/115 6 artiklan 1 kohdasta seuraa, että kun oleskelun laittomuus on osoitettu, kolmannen maan kansalaisesta on tehtävä palauttamispäätös, sanotun rajoittamatta mainitun artiklan 2–5 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten soveltamista ja tämän direktiivin 5 artiklassa vahvistettuja vaatimuksia tarkasti noudattaen; palauttamispäätöksessä on yksilöitävä direktiivin 2008/115 3 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetuista kolmansista maista se, johon hänet on maasta poistettaessa siirrettävä.⁸⁰ Toisaalta jäsenvaltio ei voi poistaa laittomasti oleskelevaa kolmannen maan kansalaista maasta direktiivin 2008/115 8 artiklan nojalla ilman, että tähän kolmannen maan kansalaiseen kohdistettua palauttamispäätöstä tehtäessä on ensin noudatettu tässä direktiivissä säädettyjä aineellisia ja menettelyllisiä takeita.⁸¹

135. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin myös, että direktiivin 2008/115 5 artiklassa, joka on jäsenvaltioita heti, kun ne panevat direktiivin täytäntöön, velvoittava yleissääntö, toimivaltainen kansallinen viranomainen velvoitetaan noudattamaan palauttamismenettelyn kaikissa vaiheissa

⁷⁵ Ks. tuomio 8.5.2018, K.A. ym. (Perheenyhdistäminen Belgiassa) (C-82/16, EU:C:2018:308, 104 kohta).

⁷⁶ Ks. tuomio 14.1.2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ilman huoltajaa olevan alaikäisen palauttaminen) (C-441/19, EU:C:2021:9, 51–56 kohta). Unionin tuomioistuin katsoi kyseisessä tuomiossaan erityisesti, että ”asianomaisen jäsenvaltion on ennen palauttamispäätöksen tekemistä tehtävä tutkimus varmistaakseen konkreettisesti sen, että kyseessä olevalle ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle on järjestetty kohdevaltiossa asianmukainen vastaanotto”, ja että ”alaikäisestä ei voida tehdä direktiivin [2008/115] 6 artiklan 1 kohdan mukaista palauttamispäätöstä, jos tällaista vastaanottoa ei ole järjestetty” (55 ja 56 kohta).

⁷⁷ Ks. tuomio 24.2.2021, M ym. (Siirto jäsenvaltioon) (C-673/19, EU:C:2021:127, 42 ja 45 kohta).

⁷⁸ C-69/21, EU:C:2022:913, jäljempänä tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis).

⁷⁹ Ks. mm. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁸⁰ Ks. mm. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁸¹ Ks. mm. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

palauttamiskiellon periaatetta, joka taataan perusoikeutena perusoikeuskirjan 18 artiklassa, kun sitä luetaan yhdessä Geneven yleissopimuksen 33 artiklan ja perusoikeuskirjan 19 artiklan 2 kohdan kanssa. Näin on muun muassa silloin, kun kyseinen viranomaisen aikoo asianomaista henkilöä kuultuaan kohdistaa häneen palauttamispäätöksen.⁸²

136. Unionin tuomioistuin katsoi näin ollen, että direktiivin 2008/115 5 artikla on esteenä sille, että kolmannen maan kansalaisesta tehdään palauttamispäätös silloin, kun tässä päätöksessä mainitaan kohdemaana maa, jonka osalta on painavia perusteita uskoa, että jos päätös pannaan täytäntöön, kyseinen kolmannen maan kansalainen alistuisi todelliselle vaaralle perusoikeuskirjan 18 artiklan tai 19 artiklan 2 kohdan vastaisesta kohtelusta.⁸³

137. Tältä osin unionin tuomioistuin muistutti, että viimeksi mainitun määräyksen mukaan ketään ei saa palauttaa sellaiseen maahan, jossa häntä vakavasti uhkaa paitsi kuolemanrangaistus myös perusoikeuskirjan 4 artiklassa tarkoitettu kidutus tai epäinhimillinen tai halventava kohtelu. Epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kieltö, josta määrätään perusoikeuskirjan 4 artiklassa, on luonteeltaan ehdoton, sillä se liittyy läheisesti perusoikeuskirjan 1 artiklassa tarkoitettuun ihmisarvon kunnioittamiseen.⁸⁴

138. Unionin tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että jos on painavia perusteita uskoa, että jäsenvaltion alueella laittomasti oleskeleva kolmannen maan kansalainen altistuisi häntä kolmanteen maahan palautettaessa todelliselle vaaralle epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta perusoikeuskirjan 4 artiklassa, kun sitä luetaan yhdessä perusoikeuskirjan 1 artiklan ja 19 artiklan 2 kohdan kanssa, tarkoitettulla tavalla, tästä kolmannen maan kansalaisesta ei voida tehdä kyseiseen maahan palauttamista koskevaa päätöstä niin kauan kuin tällainen vaara on olemassa.⁸⁵ Kolmannen maan kansalaiseen ei myöskään voida kohdistaa maastapoistamista koskevaa toimenpidettä tänä ajanjaksona, kuten direktiivin 2008/115 9 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti säädetään.⁸⁶

139. Minusta näyttää siis siltä, että tuomiosta Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) ilmenee selvästi, että direktiivin 2008/115 5 artiklaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 1 ja 4 artiklan ja 19 artiklan 2 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kolmannen maan kansalaisesta, jonka pakolaisasema on peruutettu, tehdään palauttamispäätös, kun on todettu, että kyseisen kolmannen maan kansalaisen maastapoistaminen on toistaiseksi mahdotonta palauttamiskiellon periaatteen vuoksi.

⁸² Ks. mm. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁸³ Ks. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (56 kohta).

⁸⁴ Ks. mm. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (57 kohta).

⁸⁵ Ks. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (58 kohta).

⁸⁶ Ks. tuomio Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis) (59 kohta).

IV Ratkaisuehdotus

140. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Verwaltungsgerichtshofin asiassa C-663/21 ja Conseil d'État'n asiassa C-8/22 esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittämiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa

on tulkittava siten, että

- jäsenvaltio voi soveltaa kyseisessä säännöksessä säädettyä pakolaisaseman peruuttamisperustetta vain, jos se osoittaa yhtäältä, että asianomainen henkilö on tuomittu lainvoimaisella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, ja toisaalta, että kyseinen henkilö on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa;
- jäsenvaltio voi soveltaa kyseisessä säännöksessä säädettyä pakolaisaseman peruuttamisperustetta vain, jos se osoittaa, että asianomainen henkilö on todellisella, välittömällä ja riittävän vakavalla tavalla yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, ja
- kun jäsenvaltio soveltaa direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädettyä mahdollisuutta peruuttaa pakolaisasema, sen on kunnioitettava Euroopan unionin perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Tästä seuraa, että ennen kuin jäsenvaltio päättää peruuttaa pakolaisaseman mainitun säännöksen nojalla, sen on verrattava yhtäältä yhteiskuntansa suojelua koskevaa intressiä ja toisaalta asianomaisen henkilön intressiä säilyttää pakolaisasemansa, kun otetaan huomioon seuraukset, joita pakolaisaseman peruuttamisesta voi aiheutua muun muassa hänen henkilökohtaisen tilanteensa ja perhetilanteensa kannalta. Kun pakolaisen palauttaminen on kuitenkin mahdotonta siksi, että palauttamiseen liittyy vaara siitä, että pakolaisen perusoikeuskirjan 4 artiklan ja 19 artiklan 2 kohdan mukaisia perusoikeuksia loukattaisiin, direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa ei edellytetä, että ennen pakolaisaseman peruuttamista vertaillaan toisiinsa kyseisen jäsenvaltion intressiä suojella yhteiskuntaansa ja vaaroja, joille kyseinen pakolainen altistuisi, jos hänet palautettaisiin alkuperämaahansa.

2) Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY 5 artiklaa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 1 ja 4 artiklan ja 19 artiklan 2 kohdan kanssa,

on tulkittava siten, että

se on esteenä sille, että kolmannen maan kansalaisesta, jonka pakolaisasema on peruutettu, tehdään palauttamispäätös, kun on todettu, että kyseisen kolmannen maan kansalaisen maastapoistaminen on toistaiseksi mahdotonta palauttamiskiellon periaatteen vuoksi.